

Sustav za provedbu fiskalizacije

Pupavac, Marin

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:756446>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

DIPLOMSKI RAD BR. 100/PE/2016

SUSTAV ZA PROVEDBU FISKALIZACIJE

Marin Pupavac

Varaždin, ožujak 2016.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Studij POSLOVNA EKONOMIJA

DIPLOMSKI RAD BR. 100/PE/2016

SUSTAV ZA PROVEDBU FISKALIZACIJE

Student:

Marin Pupavac, 0118/336D

Mentor:

doc. dr. sc. Anica Hunjet

Varaždin, ožujak 2016.

Sažetak

Prema analizama o prihodima u poslovanju poduzetnika Republike Hrvatske većina prometa ostvaruje poslovanjem preko računa, a učešće prometa u gotovini iznosi samo 15% ukupno ostvarenog prometa u poslovanju poduzetnika. Većina prometa u gotovini ostvaruje se u djelatnostima ugostiteljstva te s njime povezanih djelatnosti, trgovini na malo te nekim uslužnim djelatnostima. Fiskalizacija u prometu gotovinom predstavlja skup mjera koje se provode radi nadzora ostvarenog prometa u gotovini. Prema izmjenama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 22/12) od 1. siječnja 2013. godine usluge pripremanja i posluživanja hrane, bezalkoholnog pića i napitaka te piva i vina u ugostiteljskim objektima oporezuje se stopom od 10%. Na taj način izjednačen je porezni status usluga prehrane s uslugama smještaja koje se oporezuju sniženom stopom još od 1. siječnja 2006. godine. Obveznici fiskalizacije dužni su Poreznoj upravi dostavljati dva tipa poslovnih podataka. To su podaci o računu i podaci o poslovnom prostoru. Osim što se putem sustava razmjenjuju poslovne poruke između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave, sustav za provedbu fiskalizacije omogućuje i mogućnost provjere dostupnosti servisa pomoću tehničke poruke echo. Razmjena podataka između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave započinje onog trenutka kada operater na naplatnom uređaju odnosno blagajni treba kupcu izdati račun. Ukoliko prilikom obrade poruka zahtjeva dođe do pojave neke greške, kao što je npr. neispravna XML shema ili neispravan elektronički potpis, CIS vraća XML poruku odgovora u kojoj je sadržan opis greške koja se pojavila. Obveznik fiskalizacije je dužan osigurati hardversku i softversku podršku za razmjenu podataka s pristupnom točkom CIS-a Porezne uprave. Obveznik sam odabire platformu i implementaciju softverskog rješenja.

Ključne riječi: ekonomija, fiskalizacija, porez, informacijski sustav, softver

Abstract

According to the analysis of revenues of entrepreneurs in Croatia majority of earnings is realized through the business accounts and participation of turnover in cash amounts to only 15% of the total turnover. Majority of earnings in cash is realized in catering sector and related activities, retail trade, and some service industries. Cash transactions fiscalization represents a set of measures which are implemented in order to control turnover in cash. According to the amendments to the Law on Value Added Tax (Nar. Nov., No. 22/12.) from January 1st, 2013, serving food, soft drinks, beer and wine in restaurants, is taxed at rate of 10%. This the tax status of food services is the same as the services of providing accommodation which have been taxed at a lower rate since January 1 st, 2006. Taxpayers are required to submit to the tax authorities two types of business data. They are information about their business account and their business premises. In addition to the this system through which the business data is exchanged between fiscalization subjects and Tax Administration system, the system of fiscalization enables the possibility to check the availability of services using technical messages echo. Data exchange between the fiscalization subjects and Tax Administration begins as soon as the operator on the cash registry issues a receipt to a customer. If during processing of a request errors occur, such as, incorrect XML Schema or faulty electronic signature, CIS sends an XML response message which describes the error that occurred. The fiscalization subjects is obligated to provide hardware and software support for data exchange with the access point of the CIS Tax Administration. The taxpayer(fiscalization subject) chooses the platform and implementation of software solutions.

Keywords: economics, fiscalization, tax, information system, software

Prijava diplomskog rada

studenta IV. semestra diplomskog studija
Poslovna ekonomija

IME I PREZIME STUDENTA	Marin Pupavac	MATIČNI BROJ	0118/336D
NASLOV RADA	Sustav za provedbu fiskalizacije		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	The system of implementing fiscalization		
KOLEGIJ	Ekonomika poduzetništva		
MENTOR	doc. dr. sc. Anica Hunjet		
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Tanja Kesić		
	2. doc. dr. sc. Ante Rončević		
	3. doc. dr. sc. Anica Hunjet		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	100/PE/2016
OPIS	

Prema analizama o prihodima u poslovanju poduzetnika Republike Hrvatske većina prometa ostvaruje poslovanjem preko računa, a učešće prometa u gotovini iznosi samo 15% ukupno ostvarenog prometa u poslovanju poduzetnika. Većina prometa u gotovini ostvaruje se u djelatnostima ugostiteljstva te s njime povezanih djelatnosti, trgovini na malo, te nekim uslužnim djelatnostima. Fiskalizacija u prometu gotovinom predstavlja skup mjera, koje se provode radi nadzora ostvarenog prometa u gotovini. Prema izmjenama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 22/12.), od 1. siječnja 2013. godine usluge pripremanja i posluživanja hrane, bezalkoholnog pića i napitaka te piva i vina u ugostiteljskim objektima, oporezuje se stopom od 10%. Na taj način izjednačen je porezni status usluga prehrane s uslugama smještaja koje se oporezuju sniženom stopom još od 1. siječnja 2006. godine. Obveznici fiskalizacije dužni su Poreznoj upravi dostavljati dva tipa poslovnih podataka. To su podaci o računu i podaci o poslovnom prostoru. Osim što se putem sustava razmjenjuju poslovne poruke između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave, sustav za provedbu fiskalizacije omogućuje i mogućnost provjere dostupnosti servisa pomoću tehničke poruke echo. Razmjena podataka između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave započinje onog trenutka kada operater na naplatnom uređaju odnosno blagajni treba kupcu izdati račun. Ukoliko prilikom obrade poruka zahtjeva dođe do pojave neke greške, kao što je npr. neispravna XML shema ili neispravan elektronički potpis, CIS vraća XML poruku odgovora u kojoj je sadržan opis greške koja se pojavila. Obveznik fiskalizacije je dužan osigurati hardversku i softversku podršku za razmjenu podataka s pristupnom točkom CIS-a Porezne uprave. Obveznik sam odabire platformu i implementaciju softverskog rješenja.

U VARAŽDINU, DANA 14.03.2016.

POTPIS MENTORA

A. Hunjet

DIR 01 PE

Sadržaj

1. UVOD	1
2. PODUZETNIŠTVO	2
3. RAZLOZI ZA UVOĐENJE FISKALIZACIJE	5
4. FISKALIZACIJA	7
4.1. OBVEZNICI FISKALIZACIJE	7
4.1.2. <i>Oslobođenje provođenja fiskalizacije</i>	7
4.2. VAŽNOST FISKALIZACIJE	8
5. RAČUNOVODSTVENO PRAĆENJE I OBRAČUN POREZA U DJELATNOSTI UGOSTITELJSTVA	10
5.1. ŠTO OBUHVAĆA UGOSTITELJSKA DJELATNOST?	10
5.2. ZAKON O RAČUNOVODSTVU	10
5.3. OPOREZIVANJA UGOSTITELJSKIH USLUGA	12
5.3.1. OPOREZIVANJE USLUGA SMJEŠTAJA	12
5.4. OBVEZA ISTICANJA CIJENA USLUGA I IZDAVANJA RAČUNA TE NJEGOVA FISKALIZACIJA ...	16
5.5. OPOREZIVANJE USLUGA MJENJAČNICA.....	18
6. OPOREZIVANJE NULTOM STOPOM PDV-A	18
7. OPOREZIVANJE KNJIGA	20
7.1. SPORAZUM O JEDINSTVENOJ CIJENI KNJIGE	20
7.2. NULTA STOPA PDV-A KOD OPOREZIVANJA KNJIGA	21
7.3. NULTA STOPA PDV-A KOD OPOREZIVANJA KNJIGA PRI UVOZU	23
8. INFORMACIJSKI SUSTAV ZA PROVEDBU FISKALIZACIJE	25
8.1. DOSTAVA PODATAKA O RAČUNU	25
8.1.1. <i>Pojava greške prilikom slanja računa</i>	27
8.1.2. <i>Podatkovni skup zahtjeva za račun</i>	28
8.1.3. <i>Podatkovni skup odgovora za račun</i>	31
8.2. DOSTAVA PODATAKA O POSLOVNOM PROSTORU	31
8.2.1. <i>Pojava greške prilikom slanja podataka o poslovnom prostoru</i>	33
8.2.2. <i>Podatkovni skup zahtjeva za poslovni prostor</i>	34
8.2.3. <i>Podatkovni skup odgovora za poslovni prostor</i>	36
8.3. ECHO METODA.....	36
9. TOPOLOGIJA PRISTUPA CIS-U POREZNE UPRAVE	38
9.1. SIGURNOST I KONTROLA PRISTUPA	39
9.2. PUBLIC KEY INFRASTRUCTURE (PKI).....	39
9.3. SPAJANJE OBVEZNIKA NA CIS POREZNE UPRAVE.....	40
10. ZAŠTITNI KOD IZDAVATELJA OBVEZNIKA FISKALIZACIJE	41
11. TEHNOLOGIJE KORIŠTENE U KOMUNIKACIJI S PRISTUPNOM TOČKOM CIS-A 42	
11.1. XML.....	42

11.2. SOAP	42
11.3. WS-x	42
11.4. WSDL.....	43
11.5. HTTP	43
11.6. HTTPS	43
11.7. XMLDSIG	43
11.7.1. <i>XML Canonicalization</i>	43
11.8. UUID	44
12. ISTRAŽIVANJE RAZINE UPUĆENOSTI GRAĐANA U FISKALIZACIJU REPUBLIKE HRVATSKE - PROVOĐENJE ANKETE	45
12.1. REZULTATI PROVOĐENJA ANKETE	46
13. ZAKLJUČAK.....	52
LITERATURA.....	54
POPIS ILUSTRACIJA.....	55
POPIS SLIKA.....	55
POPIS TABLICA.....	56
POPIS GRAFIKONA.....	57

1. Uvod

U ovom radu prikazat će se funkcioniranje sustava za provedbu fiskalizacije kao mjere propisane od Vlade Republike Hrvatske za sprečavanje manipulacije pojedinih poreznih obveznika s prijavom i plaćanjem poreza.

Opće je poznato da se promet gotovim novcem nalazi u sivoj zoni poslovanja te da mnogi porezni obveznici na mnoge načine pokušavaju izbjeći uplaćivanje poreza u državni proračun. Samim time nanosi se velika šteta državnom proračunu, kao i građanima koji su taj porez uredno platili, a porezni obveznici su ga zadržali na svojim privatnim računima.

U radu će biti objašnjena sama fiskalizacija te će također biti navedeni razlozi za njeno uvođenje.

Samo funkcioniranje sustava za provedbu fiskalizacije bit će detaljno prikazano u radu te će biti objašnjene sve radnje oko samog izdavanja računa i same komunikacije poreznog obveznika s Poreznom upravom.

2. Poduzetništvo

Riječ poduzetništvo proizlazi iz francuske riječi *entreprendre* koja znači poduzeti. Od navedenog je glagola definirana imenica poduzetništvo koja podrazumijeva bilo kakav oblik djelovanja na tržištu. Poduzetništvo se, u skladu s time, može definirati na niz različitih načina, a jedna od definicija je ona koja govori da je poduzetništvo "ulaganje i kombiniranje ekonomskih resursa u svrhu ostvarenja ekonomskog neto efekta u uvjetima neizvjesnosti i uz prihvaćanje rizika za ostvarene efekte"¹.

Poduzetništvo je svuda oko nas. Svaki oblik ulaganja s ciljem ostvarenja dobitka odnosi se na oblik poduzetništva. Danas se u praksi može pojaviti veliki broj različitih vrsta poduzetništva. Malo i srednje poduzetništvo smatra se jednim od najčešćih oblika poduzetništva, čemu u prilog govori činjenica da broj mikro, malih i srednjih poduzetnika zapošljava daleko najviše ljudi diljem svijeta.

Sva poduzeća koja postoje na tržištu prilagođavaju svoje poslovanje tržišnim uvjetima pa poduzetnici moraju biti spremni na neočekivane promjene, koje su posebno izražene u trenutnim vremenima krize. Nošenje s rizicima, neizvjesnost poslovanja, nestabilnost i slično, postaju osnovne karakteristike poslovanja u današnjem društvu Republike Hrvatske, ali i šire.

Kada se govori o podjeli poduzetništva, moguće je spomenuti nekoliko podjela, od kojih je najvažnija podjela na malo, srednje i veliko poduzetništvo. Malo i srednje poduzetništvo se u stručnoj literaturi spominje u obliku individualnog poduzetništva. Osnovna razlika između malih, srednjih i velikih poduzeća očituje se u broju zaposlenika, ali i u vođenju. Kod malog, a često i srednjeg poduzeća, vlasnik poduzeća ima ulogu direktora, glavnog menadžera, ali i osobe koja je zadužena za donošenje odluka. Suprotno tome, u velikom poduzeću svaki se specifični zadatak provodi od različite osobe. Neovisno o tome o kojoj se vrsti poduzetništva govori, svako poduzeće se mora voditi za nekoliko temeljnih funkcija koje se u njima održavaju kroz neke specifične aktivnosti djelovanja.

¹ Ćesić, Z. i sur. (2006). Primijenjeno poduzetništvo. Split: Beretin, Zagreb: Cera Prom.

Te funkcije su²:

- strateška i planska funkcija - definiranje strategije i poslovnog plana poduzeća kojima će se omogućiti ostvarenje vizije, kao i postavljenih strateških ciljeva;
- organizacijska funkcija - definiranje organizacijske strukture u smislu određivanja uloga i odgovornosti pojedinih članova poduzeća;
- upravljačka funkcija - odnosi se na učinkovito upravljanje poduzećem i donošenje odluka u skladu s poslovanjem;
- kontrolna funkcija - stalno provođenje nadzora nad poslovanjem.

Malo i srednje poduzetništvo važan je element razvoja i u Republici Hrvatskoj u kojoj, preko 90% svih poduzeća čine mikro, mala i srednja poduzeća. Hrvatska poduzima različite korake za poboljšanje poslovanja malih i srednjih poduzeća, a isto tako postoje definirane preporuke kojima će se ovaj sektor nastojati još više unaprijediti.

Mala i srednja poduzeća postaju sve važniji faktor gospodarstva Republike Hrvatske, kao i zemalja diljem svijeta. Njihov broj raste iz godine u godinu, a sve se više ljudi odlučuje na korak otvaranja vlastitog poduzeća s obzirom na trenutnu situaciju na tržištu rada. Može se reći da se svakim danom otvori nekoliko novih poduzeća koja se na početku smatraju malim ili srednjim, a tek nakon nekoliko godina uspješnog poslovanja mogu postati velika.

Fiskalizacija je projekt koji se provodi od 1. siječnja 2013. godine i uvodio se u fazama. Prva faza obuhvatila je velike i srednje poduzetnike te ugostiteljski i turistički sektor, druga faza djelatnost trgovine i slobodnih zanimanja, a treća faza sve ostale obveznike fiskalizacije koji nisu bili obuhvaćeni prethodnim fazama.

Uvođenjem fiskalnih blagajni u Republici Hrvatskoj, prema mišljenju poslodavaca, ali i ekonomskih analitičara, izvršen je udar na mala i mikro poduzeća, od kojih određeni dio zbog troškova fiskalizacije neće moći nastaviti poslovati. Iako je ovaj projekt u startu zamišljen kao jedini način borbe protiv sive ekonomije, postoji bojazan kako bi on

² Ćesić, Z. i sur. (2006). Primijenjeno poduzetništvo. Split: Beretin, Zagreb: Cera Prom.

mogao izazvati protuučinke, odnosno otpuštanje zaposlenih te čak i zatvaranje poduzeća, što se u pojedinim županijama već i događa.

Osnovni problem za poslodavce predstavlja činjenica da država nije izvršila odgovarajuće pripreme na vrijeme kako bi se implementacija fiskalnih blagajni izvršila što bezbolnije.

Drugi problem predstavlja prilično velik trošak vezan uz izdavanje, nabavu i uvođenje fiskalnih uređaja te njihovo održavanje.

3. Razlozi za uvođenje fiskalizacije

Sve suvremene zemlje pa tako i Hrvatska, susreću se s velikim problemom vezanim uz podizanje svijesti kod njenih stanovnika o potrebi plaćanja poreza. Bez sigurne i stalne naplate poreza, ni jedna država ne može normalno funkcionirati. Sigurnom i stalnom naplatom poreza omogućuje se normalno funkcioniranje države. Redovitim plaćanjem poreza, osigurano je redovito punjenje državnog proračuna, a samim time i financiranje javnih troškova.

Republika Hrvatska, zajedno sa zemljama u regiji, nalazi se na vrlo niskom mjestu na ljestvici urednih poreznih platiša. Takvo nisko mjesto ukazuje na vrlo visoku razinu porezne utaje što predstavlja velik problem za normalno funkcioniranje države.

Prema provedenim analizama iskazanih prihoda u poslovanju poduzetnika u Republici Hrvatskoj, došlo se do zaključka da se većina prometa ostvaruje poslovanjem preko računa, te da učešće prometa u gotovini iznosi samo 15% ukupno ostvarenog prometa u poslovanju poduzetnika. Većina prometa u gotovini ostvaruje se u djelatnostima ugostiteljstva te s njime povezanih djelatnosti, trgovini na malo te nekim uslužnim djelatnostima.³

Daljnje provedene analize godišnjih poreznih prijava obrtnika i osoba koja se bave slobodnim zanimanjima u djelatnostima u kojima se ostvaruje promet u gotovini ukazuju na vrlo nisku razinu obavljanja djelatnosti.

Iz godišnjih poreznih prijava fizičkih osoba koje obavljaju ugostiteljske djelatnosti za 2010. godinu proizlazi da prosječno ostvareni dnevni promet iznosi oko 620 kuna, iz čega proizlazi da je ostvaren prosječni dnevni dohodak od oko 100 kuna. Kod djelatnosti trgovine na malo, prosječno ostvareni dnevni promet iznosi oko 734 kune, a dnevni dohodak oko 85 kuna.⁴

³ Vlada Republike Hrvatske. (2012). Prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. Zagreb, str. 1.

⁴ Ibid, str. 2.

Ovakvi podaci neobjektivni su prikaz iskazivanja prometa u gotovini, što dovodi do zaključka o postojanju sive zone u prometu gotovinom.

Dosadašnji porezni nadzori nisu se pokazali dovoljno učinkovitima te su iziskivali mnoge napore, a u konačnici nisu postigli nikakve rezultate. Ne-izdavanje računa ili kasnije brisanje pojedinih stavki računa uobičajena je pojava u djelatnostima koje posluju gotovinom. Ovakvo varanje države ima višestruke učinke na državni proračun, a na kraju krajeva i na same građane Republike Hrvatske koji su uredno platili porez, a koji na kraju nije bio uplaćen u državni proračun već ga je poduzetnik zadržao u svome džepu.⁵

Upravo iz gore navedenih razloga, potrebno je da država uloži napore kako bi se porezna utaja svela na najmanju moguću razinu, kako bi se unaprijedili postupci poreznog nadzora te kako bi se podigla svijest samog kupca o tome da ne-izdavatelji računa ne obračunavaju poreze i ne poštvaju porezne zakone.⁶

⁵ Vlada Republike Hrvatske. (2012). Prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. Zagreb, str. 2.

⁶ Ibid, str. 2.

4. Fiskalizacija

Fiskalizacija u prometu gotovinom predstavlja skup mjera koje se provode radi nadzora ostvarenog prometa u gotovini. Promet gotovinom jest plaćanje za isporučena dobra ili obavljene usluge novčanicama ili kovanicama koje se smatraju platežnim sredstvom, karticama, čekom ili drugim sličnim načinima plaćanja osim plaćanja na transakcijski račun kod banaka.⁷

4.1. Obveznici fiskalizacije

Obveznikom fiskalizacije smatra se:⁸

- fizička osoba obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti (obrt i s obrtom izjednačene djelatnosti, slobodna zanimanja te pod određenim uvjetima djelatnost poljoprivrede i šumarstva),
- fizička osoba obveznik poreza na dobit i pravna osoba obveznik poreza na dobit (trgovačka društva i ostali) ako su obveznici izdavanja računa prema posebnim propisima.

Također, pojavljuje se i mali obveznik fiskalizacije kojim se smatraju obveznici fiskalizacije – fizičke osobe kojima se dohodak utvrđuje u paušalnom iznosu prema odredbama Zakona o porezu na dohodak (Nar. nov. br. 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, 120/13, 125/13, 148/13, 83/14, 143/14 i 136/15).

4.1.2. Oslobođenje provođenja fiskalizacije

Osim poreznih obveznika koji su obveznici fiskalizacije, zakon propisuje i koji porezni obveznici su oslobođeni provođenja fiskalizacije, odnosno, koji porezni obveznici se ne smatraju obveznicima fiskalizacije.

⁷ Vlada Republike Hrvatske. (2012). Konačni prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. Zagreb, čl. 2.

⁸ Ibid, čl. 3.

Obveznikom fiskalizacije ne smatra se porezni obveznik koji ostvaruje promete u sljedećim djelatnostima:⁹

- prodaja karata ili žetona u putničkom prometu,
- naplata cestarine,
- punjenje naftnim derivatima aviona na avioservisima,
- prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda na tržnicama i otvorenim prostorima,
- prodaja proizvoda i/ili usluga u poštanskom prometu,
- zaprimanje uplata za sudjelovanje u igrama na sreću i zabavnim igrama,
- prodaja robe ili usluga putem prodajnih automata,
- pružanje bankovnih usluga i usluga osiguranja,
- vođenja središnjeg depozitorija nematerijaliziranih vrijednosnih papira i središnjeg registra financijskih instrumenata,
- ostvareni prometi evidentirani preko mjernih instrumenata (električna energija, plin, voda, javne komunikacijske usluge i slično), od energetske, komunalne, elektroničke komunikacije i drugih pravnih osoba,
- provođenja zdravstvene zaštite (sudjelovanje u troškovima zdravstvene zaštite do pune cijene zdravstvene usluge, kod izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite i izdavanja lijekova na recept).

4.2. Važnost fiskalizacije

Sam smisao provedbe fiskalizacije jest uvođenje nadzora nad prometom u gotovini. Najvažniju kariku u procesu fiskalizacije predstavljaju sami građani koji kupnju dobara i nabavku usluga plaćaju gotovinom. Građani moraju postati svjesni da porez koji plate u cijeni proizvoda ili usluge mora završiti u državnom proračunu, a ne na nečijem privatnom računu. Građani na neki način postaju i inspektori budući da provjerom Jedinственог identifikatora računa ili zaštitnog koda računa putem SMS servisa ili

⁹ Vlada Republike Hrvatske. (2012). Konačni prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. Zagreb, čl. 5.

unosom na web servis Porezne uprave omogućuju državi kontrolu nad izdavanjem računa.¹⁰

Osim izravnih pozitivnih učinaka na državni proračun zbog povećanja uplate poreza u isti i zbog smanjenja poslovanja u sivoj zoni, fiskalizacija ima i nekoliko neizravnih pozitivnih učinaka. Provedbom fiskalizacije potiče se razvoj softvera i pružanja informacijske podrške, potiče se tržišno nadmetanje, razvija se elektroničko poslovanje, potiče se informatizacija društva te se samim poreznim obveznicima, odnosno obveznicima fiskalizacije omogućava uspostavljanje djelotvornog sustava osobnih internih kontrola rada svojih zaposlenika.¹¹

¹⁰ Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom (Nar. nov. br. 133/12)

¹¹ Ibid

5. Računovodstveno praćenje i obračun poreza u djelatnosti ugostiteljstva

5.1. Što obuhvaća ugostiteljska djelatnost?

Od 1. siječnja 2013. godine, usluge pripremanja i posluživanja hrane, bezalkoholnog pića i napitaka te piva i vina u ugostiteljskim objektima, oporezuje se stopom od 10% (prema izmjenama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 22/12.)). Na taj način izjednačen je porezni status usluga prehrane s uslugama smještaja koje se oporezuju sniženom stopom još od 1. siječnja 2006. godine.

Prema Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti (Nar. nov. br. 138/06, 43/09, 88/10, 50/12, 80/13, 30/14, 89/14, 152/14 i 85/15) ugostiteljska djelatnost je pripremanje hrane i pružanje usluga prehrane, usluživanje i pripremanje pića i napitaka te pružanje usluga smještaja. Ugostiteljska djelatnost je također i pripremanje hrane za potrošnju na drugom mjestu sa ili bez usluživanja (u prijevoznom sredstvu, na priredbama i sl.) te opskrba tom hranom (tzv. catering).

Prema Zakonu o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 47/95. - 143/14.), stope PDV-a od 10% primjenjuju se za usluge prehrane još od 1. siječnja 2006., a za usluge prehrane i posluživanja pića (osim alkoholnog pića) od 1. siječnja 2013. godine. Porezni obveznici trebaju posebnu pozornost posvetiti pravilnom obračunavanju i plaćanju poreznih stopa zbog činjenice da se u istoj djelatnosti primjenjuju različite porezne stope (snižena 10%, standardna stopa 25%, te općinski porez na potrošnju).

5.2. Zakon o računovodstvu

Specifičnosti računovodstva u ugostiteljskoj djelatnosti proizlaze iz konteksta djelatnosti i modalitetu prema kojem se razvrstava unutar kriterija za ugostiteljsku djelatnost. Ugostiteljstvo sadrži karakteristike proizvodne, trgovačke i čisto uslužne djelatnosti. Drugim riječima, ugostiteljstvo u isto vrijeme podrazumijeva i promet, trgovinu,

zanatstvo, poljoprivredu i industriju, koji svojim brojnim proizvodima, smještajem, ishranom, prijevozom, osobnim uslugama, animacijom i razonodom, zadovoljavaju sve potrebe turista i ostalih korisnika ugostiteljskih usluga.

Prema odredbama čl. 18. Zakona o računovodstvu (Nar. nov., br.109/07, 54/13, 121/14, 78/15 i 134/15) propisana je obveza poduzetnika za izradu godišnjeg izvješća. Zajedno s opisom glavnih rizika i neizvjesnosti s kojima se on suočava, godišnje izvješće treba obuhvatiti objektivni prikaz razvoja i rezultata poslovanja poduzetnika i njegovog položaja te obavijesti o zaštiti okoliša i o radnicima ako je to potrebno za razumijevanje razvoja, rezultata poslovanja poduzetnika i njegova položaja.

Sadržaj godišnjeg izvješća mora sadržavati¹²:

1. sve značajne događaje nakon kraja poslovne godine,
2. vjerojatan budući razvoj društva,
3. aktivnosti istraživanja i razvoja,
4. informacije o otkupu vlastitih dionica,
5. postojanje podružnica društva,
6. koje financijske instrumente koristi ako je to značajno za procjenu financijskog položaja i uspješnosti poslovanja,
7. ciljeve i politike društva vezane za upravljanje financijskim rizicima zajedno s politikom zaštite svake značajnije vrste prognozirane transakcije za koju se koristi zaštita,
8. izloženost društva cjenovnom riziku, kreditnom riziku, riziku likvidnosti i riziku novčanog toka.

Prema stavku 3. veliki poduzetnici, kao i oni čije dionice ili dužnički vrijednosni papiri su uvršteni na organizirano tržište vrijednosnih papira moraju u godišnjem izvješću prikazati pravila korporativnog upravljanja koja koriste.

Prema odredbama članka 18. stavka 5. Zakona, godišnje izvješće čuva se 11 godina.

¹² <http://www.rif.hr/files/Rif-3-2013/assets/downloads/publication.pdf>,

5.3. Oporezivanja ugostiteljskih usluga

5.3.1. Oporezivanje usluga smještaja

Jedinstvena stopa PDV-a od 25% primjenjuje se u posebnom postupku, a bez obzira da li ta složena usluga sadrži i usluge koje su oporezive sniženom stopom. Pritom se PDV ne obračunava na cjelokupni iznos usluge već samo iz iznosa marže. U obračun PDV-a ne uključuju se prolazne stavke (npr. boravišna pristojba).

U slučajevima kada se ne primjenjuje posebni postupak, već redovni postupak, primjenjuju se stope PDV-a kako slijedi:

- na usluge smještaja ili smještaja s doručkom, polupansiona ili punog pansiona u hotelima ili objektima slične namjene, primjenjuje se stopa od 13% od 01. siječnja 2014. g. (prije 10%), a uključuje smještaj za vrijeme odmora, iznajmljivanje prostora u kampovima za odmor ili u mjestima određenima za kampiranje te smještaj u plovnim objektima nautičkog turizma,
- ista se stopa primjenjuje na ugostiteljske usluge: pripremanja hrane i obavljanje usluga prehrane u ugostiteljskim objektima, kao i usluživanje i pripremanje bezalkoholnih pića i napitaka,
- na sve ostale usluge u turizmu i ugostiteljstvu primjenjuje se stopa 25%.

Sukladno članku 60. stavak 2. Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov., br. 149/09. – 130/15) komercijalni ugostiteljski objekti „u kojima se usluga smještaja oporezuje sniženom stopom mogu biti¹³:

- hoteli, apart-hoteli,
- turistička naselja i turistički apartmani,
- pansioni,
- guest-hause,

¹³ <http://www.rif.hr/files/Rif-3-2013/assets/downloads/publication.pdf>

- kampovi, kamp naselja, kampirališta,
- kuće za odmor, sobe za iznajmljivanje, apartmani i studioapartmani,
- prenoćišta,
- odmarališta,
- hosteli, planinarski domovi, lovački domovi,
- objekti za robinzonski smještaj,
- plovni objekti - brodovi ili brodice koji su prilagođeni i opremljeni za višednevni boravak posade i turista na krstarenjima i kružnim putovanjima.

Pod uslugama smještaja u kampu koje se oporezuju podrazumijevaju se sve usluge koje kamp pruža sukladno propisima koji uređuju ovu vrstu usluga smještaja. Smještaj u kampu obuhvaća priključak struje, vode, odvod, parcelu za šator odnosno kamp prikolicu i slično pa se na sve navedene usluge primjenjuje stopa 13% kao na jedinstvenu uslugu smještaja u kampu. Ako se gostu uz uslugu smještaja i prehrane pružaju i neke dodatne usluge, kao npr. razni tečajevi plivanja, skijanja na vodi, ronjenja, učenja jezika, korištenje sportskih terena, organiziranje izleta, transfera i sl., ove se usluge oporezuju stopom 25%. Ako je pak turistički aranžman ugovoren kao "all inclusive" u koje je uključena usluga smještaja, hrane, pića, upotreba sportskih terena i slično oporezuje se stopom 13%, a sukladno mišljenju Ministarstva financija (od 9. kolovoza 2006. godine, KLASA: 410-19/05-01/327, URBROJ: 513-07-21-01/06-4).

Kada hotel s turističkim agencijama sklapa ugovore o fiksnom zakupu i u ovom slučaju se primjenjuje stopa 13% jer se radi samo o načinu ugovaranja prodaje usluge smještaja, a ne o uslugama najma.

Porezna osnovica za obračun PDV-a na usluge smještaja je naknada za obavljenju uslugu. U osnovicu ne ulaze popusti iskazani na računu te boravišna pristojba kao iznos koji je naplaćen u ime i za račun turističke zajednice i predstavlja prolaznu stavku.

Prema odredbama članka 15. Zakona o PDV-u (Nar. nov. br. 47/95 – 143/14) na računu treba iskazati iznos poreza razvrstan po poreznoj stopi, iznos naknade razvrstane po poreznoj stopi te zbrojni iznos naknade i poreza.

Za oslobođene isporuke na računu treba navesti osnovu poreznog oslobođenja - poziv na odredbu Zakona temeljem koje se primjenjuje porezno oslobođenje. Prema navedenom, na računu za ugostiteljske usluge treba navesti vrijednost usluge koja podliježe stopi 13% odnosno 25%, a posebno iznos koji kao prolazna stavka ne ulazi u poreznu osnovicu.

Za boravišnu pristojbu na računu treba navesti da se radi o prolaznoj stavki koja temeljem članka 8. stavka 1. Zakona, ne ulazi u osnovicu za obračun PDV-a. Iznos boravišne pristojbe ne evidentira se u Knjizi I-RA.

Na računu koji se gostu izdaje na recepciji za uslugu smještaja s dodatnim uslugama za koje se po želji gosta "tereti soba" (tzv. "hotel kredit"), potrošnja u restoranu, aperitiv baru, wellness centru i slično iskazuje se kao prolazna stavka. Račun se izdaje na mjestu potrošnje (restoran, aperitiv bar, wellness i sl.), s propisanim sadržajem, ali se naplaćuje na recepciji u trenutku odlaska gosta.

U trenutku naplate računa gotovinom odnosno karticom na recepciji obavlja se fiskalizacija računa. Porez na potrošnju i porez na dodanu vrijednost obračunava se na mjestu potrošnje. Kod računa na recepciji, trošak restorana, aperitiv bara, wellnessa i slično iskazuje se kao iznos naplaćen u njihovo ime i za njihov račun. Ako se na računu gostu posebno iskazuje naknada za osiguranje u hotelu, obzirom da se ne radi o polici osiguranja koja je sklopljena u ime i za račun gosta, nego o troškovima osiguranja za sve goste u hotelu, ova naknada ne može biti prolazna stavka nego ona predstavlja dio naknade za uslugu smještaja koja podliježe oporezivanju.

5.3.2. Oporezivanje usluga hrane i pića

„Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov. broj 22/12) i Pravilnikom o izmjenama i dopunama Pravilnika o porezu na dodanu vrijednost (Nar. nov. broj 29/12) propisano je da se od 1. siječnja 2013. porez na dodanu vrijednost plaća po stopi 10% na usluge pripremanja hrane i obavljanje usluga prehrane u ugostiteljskim objektima te pripremanje i usluživanje bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva u tim objektima sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti.“¹⁴

¹⁴ http://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=17749

Snižena stopa 10% primjenjuje se na usluge pripremanja hrane i obavljanje usluga prehrane u ugostiteljskim objektima te pripremanje i usluživanje bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva u restoranima, barovima, catering objektima i objektima jednostavnih usluga, neovisno o tome da li se u navedenim objektima isporučuje samo piće, ili se isporučuje i hrana i piće.

Isporuka pripremljene ili nepripremljene hrane i/ili pića, ali bez ikakvih dodatnih usluga ne smatra se uslugom pripremanja hrane i obavljanja usluge prehrane u ugostiteljskim objektima kao ni pripremanjem i usluživanjem bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva u tim objektima. To vrijedi u slučaju konzumacije hrane i bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva u ugostiteljskim objektima i izvan njih.

Stoga, snižena stopa primjenjuje se u slučaju kada se hrana i bezalkoholna pića i napitci, vino i pivo konzumiraju u ugostiteljskim objektima sukladno posebnim propisima.

S druge strane, ako se hrana i bezalkoholna pića i napitci, vino i pivo, ne konzumiraju u ugostiteljskim objektima, tada ne postoji dodatna usluga (posluživanje, pribor za jelo, pospremanje i slično). U tom slučaju ne radi se o ugostiteljskoj usluzi odnosno o usluzi pripremanja hrane i obavljanju usluge prehrane u ugostiteljskim objektima niti o pripremanju i usluživanju bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva u tim objektima već o isporuci hrane i pića koja podliježe oporezivanju porezom na dodanu vrijednost po stopi 25%.

„U vezi ugostiteljske djelatnosti koju obavljaju objekti jednostavnih usluga napominjemo da se snižena stopa 10% može primjenjivati samo u slučaju ako uz isporuku pripremljene ili nepripremljene hrane i/ili pića postoje i neke dodatne usluge kao što je primjerice: posluživanje, postojanje pribora za jelo, pospremanje.“¹⁵ Oporezivanju porezom na dodanu vrijednost po stopi 25% podliježe se u slučaju da postoji samo isporuka pripremljene ili nepripremljene hrane i/ili pića bez ikakvih dodatnih usluga koja se ne konzumira u ugostiteljskom objektu.

U objektima jednostavnih brzih usluga u kojima se usluživanje u pravilu vrši radi konzumiranja u hodu ili na drugom mjestu (usluge pripremanja jela koja se koriste za brzu konzumaciju, npr. topli i hladni sendviči, hot dog, itd.) ne može se primijeniti stopa 10%.

¹⁵ <http://www.rif.hr/files/Rif-3-2013/assets/downloads/publication.pdf>, str.12.

Ako postoji samo isporuka pripremljene ili nepripremljene hrane i/ili pića bez ikakvih dodatnih usluga tada takva isporuka podliježe oporezivanju porezom na dodanu vrijednost po stopi 25%.

I u ugostiteljskim objektima klupskog tipa (klub), u kojima se ugostiteljske usluge pružaju samo određenoj skupini gostiju (članovima kluba), primjenjuje se stopa 10%.

U objektima koji nisu ugostiteljski objekti, a u skladu s posebnim propisima, usluge pripremanja hrane i obavljanje usluga prehrane te pripremanje i usluživanje bezalkoholnih pića i napitaka, vina i piva, podliježu oporezivanju porezom na dodanu vrijednost po stopi 25%.

5.4. Obveza isticanja cijena usluga i izdavanja računa te njegova fiskalizacija

Ugostitelj je dužan vidno istaknuti cijene usluga koje se nude na način dostupan gostima i pridržavati se istaknutih cijena (prema odredbama članka 9. Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti). Gostu se obvezno izdaje račun za svaku pruženu ugostiteljsku uslugu (s naznakom vrste, količine i cijene te odobrenog popusta). Kod pružanja usluga smještaja u računu treba navesti i iznos boravišne pristojbe.

„Račun za ugostiteljsku uslugu mora sadržavati minimalno podatke propisane člankom 15. Zakona o PDV-u, ako je ugostitelj obveznik poreza na dodanu vrijednost te člankom 38. stavak 7. Pravilnika o porezu na dohodak (Nar. nov., br. 95/05. - 130/15) za ugostitelja obveznika poreza na dohodak koji nije obveznik poreza na dodanu vrijednost.“¹⁶

Ugostitelji su obveznici provođenja postupka fiskalizacije kod izdavanja računa za gotovinski promet već od 1. siječnja 2013. godine. Račun mora imati i podatke propisane člankom 9. Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom.

Sukladno Zakonu o PDV-u i Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom, gotovinski račun ugostitelja treba sadržavati: broj i datum izdavanja, vrijeme izdavanja računa (sat i minutu), oznaku operatera (osobe) na naplatnom uređaju, oznaku načina plaćanja

¹⁶ <http://www.rif.hr/files/Rif-3-2013/assets/downloads/publication.pdf>, str.13.

računa - novčanice, kartica, ček, transakcijski račun, ostalo, ime (naziv) adresu, i OIB ugostitelja te naznaku mjesta gdje je usluga obavljena (broj poslovnog prostora), vrstu i količinu obavljenih usluga (nazivi prema cjeniku ugostiteljskih usluga), iznos naknade i poreza razvrstani po poreznoj stopi, jedinstveni identifikator računa (JIR) i zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije.

Člankom 15. stavak 3. Zakona o PDV-u, na negotovinskom računu (R-1 ili R-2) propisana je obveza iskazivanja porezne osnovice i iznosa PDV-a, dok za porez na potrošnju takva obveza nije propisana.

Računi obveznika poreza na dohodak koji nije obveznik PDV-a, obvezno, sukladno članku 38. Pravilnika o porezu na dohodak i članku 9. Zakona o fiskalizaciji, trebaju sadržavati najmanje sljedeće podatke¹⁷:

1. podatke o izdavatelju (naziv radnje, podatke o vlasniku odnosno nositelju zajedničke djelatnosti, a osobito ime i prezime, OIB, adresu prebivališta ili uobičajenog boravišta o poslovnoj jedinici ako je promet obavljen preko poslovne jedinice),
2. broj i datum izdavanja računa,
3. vrijeme izdavanja računa (sat i minutu),
4. oznaku operatera (osobe) na naplatnom računu,
5. oznaku načina plaćanja - novčanice, kartica, ček, transakcijski račun, ostalo,
6. naziv robe ili usluge,
7. jediničnu cijenu i ukupni iznos računa,
8. jedinstveni identifikator računa (JIR),
9. zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije.

¹⁷ <http://www.rif.hr/files/Rif-3-2013/assets/downloads/publication.pdf>, str. 14.

5.5. Oporezivanje usluga mjenjačnica

Ukoliko ugostitelj obavlja i usluge mjenjačnice, radi se o uslugama koje su temeljem čl. 11.a Zakona o PDV-u oslobođene PDV-a. Ugostitelj koji obavlja i djelatnost mjenjačnice ima obvezu podjele pretporeza na dio koji se može odbiti, a odnosi se na ugostiteljsku djelatnost i na dio pretporeza koji se ne može odbiti jer se odnosi na djelatnost mjenjačnice. Člankom 146. Pravilnika o PDV-u, propisan je način podjele pretporeza, a prema postotnom učešću vrijednosti oporezivih isporuka u ukupnim isporukama (oporezivim i oslobođenim).

6. Oporezivanje nultom stopom PDV-a

U hrvatskom Zakonu o PDV-u propisana je nulta stopa na isporuke nekih dobara u tuzemstvu (primjerice: knjige, lijekovi, sve vrste kruha, mlijeka, ortopedskih pomagala, znanstvenih časopisa), te nekih usluga koje se obavljaju u tuzemstvu, uz određene uvjete, a to su: usluge javnog prikazivanja filmova i usluge organiziranog boravka inozemnih gostiju kad se plaćaju doznakama iz inozemstva.

Porezni obveznici koji isporučuju dobra ili obavljaju usluge za što je propisana nulta stopa, ne moraju obračunavati PDV pri isporuci tih dobara, odnosno obavljanju takvih usluga, a istovremeno imaju pravo na odbitak pretporeza prema ulaznim računima dobavljača koji se odnose na obavljanje gospodarske djelatnosti, ne samo u svezi s isporukom takvih dobara, nego ukupne gospodarske djelatnosti poreznog obveznika. Oporezivanje pojedinih proizvoda nultom stopom, za poreznog obveznika koji proizvodi takve proizvode pa i za poduzetnike koji sudjeluju u njihovom daljnjem prometu je velika povlastica, jer se na takve proizvode nulta stopa primjenjuje u cijelom ciklusu prometa, sve do krajnje potrošnje. Riječ je o oporezivanju nultom stopom s pravom odbitka pretporeza pa je očito koje prednosti imaju porezni obveznici kad isporučuju dobra ili obavljaju usluge koje se oporezuju nultom stopom.

„Kad je riječ o uvozu dobara (proizvoda) koja podliježu oporezivanju PDV-om po nultoj stopi, porezni obveznik, koji uvozi takve proizvode, također je u povlaštenom položaju u odnosu na druge porezne obveznike, uvoznike proizvoda koji se oporezuju općom

stopom PDV-a (22%).¹⁸ Ako porezni obveznik uvozi različite vrste proizvoda, a između njih i jednu vrstu proizvoda koji se oporezuje nultom stopom (knjige), pri uvozu takvih proizvoda koji se oporezuju nultom stopom, nije obveznik PDV-a, dok za ostale proizvode pri uvozu plaća PDV i pri daljnjoj isporuci dužan je obračunati PDV, a pri daljnjoj isporuci proizvoda koji se oporezuju nultom stopom PDV-a, nema porezne obveze.

Iako porezni obveznik koji je PDV platio pri uvozu dobara koji podliježu oporezivanju ima pravo plaćeni PDV odbiti od porezne obveze koju je utvrdio u tom obračunskom razdoblju, u povoljnijem je financijskom položaju porezni obveznik koji pri uvozu nije morao platiti PDV na proizvode oporezive nultom stopom, od poreznog obveznika koji pri uvozu ostalih proizvoda mora odmah kod carinjenja platiti PDV, jer pravo odbitka pretporeza stječe po podnošenju porezne prijave za obračunsko razdoblje kad je dobro uvezeno i plaćen PDV te ostala carinska davanja.

„Otkad je uvedena nulta stopa PDV-a na proizvode (kruh, mlijeko, lijekove, ortopedska pomagala i knjige) koje isporučuje domaći poduzetnik u tuzemstvu domaćemu poduzetniku, dakle kad nije riječ o izvozu što podrazumijeva primjenu nulte stope PDV-a za sve vrste proizvoda, sigurno je da su u povoljnijem položaju proizvođači i uvoznici navedenih proizvoda pa tako i izdavači knjiga te trgovci knjiga, za razliku od izdavača i trgovca novina, brošura časopisa i ostalih drugih tiskovina koje se oporezuju stopom PDV-a 22%.¹⁹ U povoljnijem su položaju, primjerice, i proizvođači kruha u odnosu na proizvođače tijesta i ostalih pekarskih proizvoda jer su pri isporuci tijesta i drugih pekarskih proizvoda u tuzemstvu (osim u izvozu) obračunali PDV po stopi 22%. Pri određivanju proizvoda koji podliježu oporezivanju nultom stopom PDV-a, u Pravilniku o porezu na dodanu vrijednost, uz samo navođenje pojedinih proizvoda, pobliže se propisuju i njihova obilježja, tako da se točno mogu razgraničiti proizvodi koji podliježu oporezivanju nultom stopom od proizvoda koji se oporezuju općom stopom PDV-a 22%.

¹⁸ Barac, Z. Oporezivanje knjiga nultom stopom PDV-a // *Suvremeno poduzetništvo*. 11(2004), 7, str.64.

¹⁹ Barac, Z. Oporezivanje knjiga nultom stopom PDV-a. // *Informator*. 52(2004), 5253 – 5254, str.17.

7. Oporezivanje knjiga

7.1. Sporazum o jedinstvenoj cijeni knjige

Ministarstvo kulture RH; Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH; Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva RH; Hrvatska gospodarska komora – zajednica nakladnika i knjižara, zaključuju Sporazum o jedinstvenoj cijeni knjige. Ovaj Sporazum primjenjuje se od 1. travnja 2007. godine.

Sporazum se zaključuje u cilju osiguravanja što bolje dostupnosti knjige hrvatskoj javnosti poduzimanjem mjera koje će pridonijeti:

- „uređenju tržišta knjiga kao kulturnog dobra i knjižnih izdanja u bilo kojem obliku (dalje: knjiga),
- sprječavanju nelojalne utakmice u prometu knjige,
- stvaranju jedinstvenih temeljnih tržišnih uvjeta za širenje prodajne mreže knjiga, kao i
- postizanju veće dostupnosti široke ponude nakladničkih proizvoda krajnjim kupcima pod istim uvjetima.“²⁰

Svrha zaključivanja Sporazuma je postizanje:

- „snižavanja cijene knjige,
- povećanja dostupnosti knjige svim krajnjim kupcima i izjednačavanja položaja svih kupaca knjiga tako da im se omogući kupnja knjige po istoj cijeni, bez obzira na mjesto, vrijeme i način kupnje,
- decentralizacije distribucije knjige,
- unapređenja tržišne mreže knjiga, posebice na nedovoljno razvijenim područjima.“²¹

Nakladnik prije početka prodaje slobodno oblikuje jedinstvenu cijenu svojih knjiga i knjižnih izdanja, tako da ona bude jednaka na svakom prodajnom mjestu u Republici Hrvatskoj i za svakog kupca.

Jedinstvena cijena knjige podrazumijeva maloprodajnu cijenu iskazanu u kunama za prodaju krajnjim kupcima. Nakladnik ju mora otisnuti ili na drugi način označiti na

²⁰ Sporazum o jedinstvenoj cijeni knjige. Dostupno na: [http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/novosti/SPORAZUM%20O%20JEDINSTVENOJ%20CIJENI%20KNJIGE.p](http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/novosti/SPORAZUM%20O%20JEDINSTVENOJ%20CIJENI%20KNJIGE.pdf)
df

²¹ Ibid

vanjskoj korici svake novoobjavljene knjige, a u impresumu navesti godinu i mjesec objavljivanja.

Uvezena knjiga na stranom jeziku te pretisci starih izdanja i divot-izdanja ne moraju imati označenu jedinstvenu cijenu knjige na vanjskoj korici. „Potpisnici ovoga Sporazuma suglasni su da jedinstvena cijena novoobjavljene knjige vrijedi 12 mjeseci od dana utvrđivanja cijene, osim ako službeno utvrđena inflacija, od dana izlaska knjige iz tiska do dana promjene cijene knjige, prelazi 5%.“²²

Potpisnici ovoga Sporazuma suglasni su da nakladnik može za vrijeme životnog vijeka knjige promijeniti jedinstvenu cijenu knjige, ali jednako i istovremeno na svim prodajnim mjestima u Republici Hrvatskoj.

„Nakladnici i prodavatelji mogu samostalno krajnjem kupcu odobriti popust od najviše 10% od utvrđene jedinstvene cijene knjige, ako naruči cijelu zbirku u kojoj je knjiga izišla, ako knjigu naruči i plati u pretplati prije izlaska ili ako je u znatnoj mjeri financijski ili na drugi način pridonio izdavanju, odnosno prodaji knjige.“²³

Najranije 12 mjeseci po objavljivanju knjige nakladnik može odrediti rasprodaju knjiga po cijeni koja odstupa od jedinstvene cijene. Cijenu knjige na rasprodaji nakladnik određuje jednako i istovremeno za sve prodavatelje i kupce u cijeloj Republici Hrvatskoj.

7.2. Nulta stopa PDV-a kod oporezivanja knjiga

Knjiga je sukladno definiciji UNESCO-a „Duhovno-tvarna tvorevina koja nastaje kao zajednički rezultat djelatnosti autora, izdavača i grafičke industrije. U tehničkom smislu knjiga se sastoji iz savijenih i sašivenih ili lijepljenih dijelova tiskanih araka i poveza. Otisnuti dijelovi knjige su naslovne stranice (preliminarni – nulti otisak) i tekstualni dio s diobom na poglavlja.“²⁴

Knjigama se smatraju neperiodične tiskovine koje imaju istodobno sva tri slijedeća obilježja:

²² Sporazum o jedinstvenoj cijeni knjige. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/novosti/SPORAZUM%20O%20JEDINSTVENOJ%20CIJENI%20KNJIGE.pdf>

²³ Ibid

²⁴ Barac, Z. Oporezivanje knjiga nultom stopom PDV-a // Suvremeno poduzetnistvo.11(2004), 7, str.65.

1. „imaju stručni, znanstveni, umjetnički, kulturni i obrazovni sadržaj, a ne smiju imati promidžbeni sadržaj. (Promidžbenim sadržajem smatra se onaj sadržaj u kojem se kao pretežiti dio (više od 50%) pojavljuju promidžbene poruke);
2. izrađene su u tehničkom smislu u obliku knjige, otisnute na arcima papira ili već spomenutim nositeljima teksta ili u obliku slobodnih listova;
3. imaju najmanje 49 stranica (definicija UNESCO-a) ne računajući korice i naslovnu stranicu, osim dječjih knjiga - bojanke, slikovnica bez teksta te tiskanih nota i umetaka za knjige u obliku slobodnih listova koji mogu imati i manje od 49 stranica. Dječjim knjigama razumijevaju se i bojanke kao i slikovnice bez teksta.“²⁵

U smislu oporezivanja, knjigama se ne smatraju: telefonski imenici, vozni redovi, cjenici, kalendari, rokovnici, različiti prospekti, katalogi, turistički vodiči i turističke karte, mape, izvješća o poslovanju trgovačkih i ostalih društava, prigodni prezentacijski materijali u obliku knjige i sl.

Odredbama članka 10a. točka c) Zakona o porezu na dodanu vrijednost („Narodne novine“, br.47/95 - 143/14), propisana je porezna stopa 0% za knjige stručnog, znanstvenog, umjetničkog, kulturnog i obrazovnog sadržaja, udžbenika za predškolski odgoj i obrazovanje za osnovno, srednje i visoko obrazovanje, otisnute na papiru ili na drugim nositeljima teksta, uključivo i CD-ROM, video kasetu i audio kasetu. Dakle, ne oporezuju se sve knjige nultom stopom. Pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost pobliže je propisano što se smatra knjigom – preuzeta je definicija UNESCO-a, a radi određivanja vrsta knjiga podliježu poreznoj stopi 0%, potrebno ih je razvrstati prema sadržaju, tehničkom obliku te broju stranica. Zakon i Pravilnik određuju i obilježja za udžbenike koji podliježu oporezivanju nultom stopom, a pobrojane su i vrste tiskovina koje se ne smatraju knjigama te podliježu oporezivanju poreznom stopom od 22%.

Porez na dodanu vrijednost plaća se po stopi 0% na: knjige stručnog, znanstvenog, umjetničkog, kulturnog i obrazovnog sadržaja, udžbenike za pedagoški odgoj i obrazovanje, za osnovno, srednje i visoko obrazovanje, otisnute na papiru ili na drugim nositeljima teksta kao što su papirus, koža, platno, tekstil, CD-ROM, video kasete i audio kasete, diskete, gramofonske ploče i sl.

²⁵ http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Lists/misljenje33/Display.aspx?id=17751

Bitno je napomenuti da se na uslugu tiskanja knjiga, PDV obračunava kao i na uslugu tiskanja bilo koje druge tiskovine. Tako obračunan PDV na uslugu tiskanja knjige, poduzetnik koji prima račun s obračunatim PDV-om i ako račun sadržava ostale propisane podatke iz članka 15. Zakona, ima pravo odbiti, kao pretporez, od porezne obveze iz cjelokupne gospodarske djelatnosti u tom obračunskom razdoblju kad je obavljena usluga i kad je porezni obveznik primio račun.

Nulta stopa PDV-a, dakle, primjenjuje se na knjigu kao gotov proizvod – dobro, i kad je u prometu. Tiskarska usluga oporezuje se PDV-om, kao i bilo koja druga usluga ili troškovi koji sudjeluju u izradi knjige.

Primjena nulte stope očituje se u tome što će porezni obveznik kod izrade drugih tiskovina na koje se ne primjenjuje nulta stopa PDV-a, jednako tako imati pravo odbitka pretporeza prema ulaznim računima, ali će pri isporuci takvih tiskovina morati obračunati PDV po stopi 22%.

Zakon i Pravilnik izričito propisuju što se smatra knjigom ili udžbenikom, radi oporezivanja nultom stopom PDV-a, a što su ostali srodni ili slični proizvodi na koje se ne odnosi oporezivanje nultom stopom.

7.3. Nulta stopa PDV-a kod oporezivanja knjiga pri uvozu

Nulta stopa PDV-a ne mora uvijek biti primijenjena pri uvozu knjiga i drugih tiskovina pa (i) u slučaju ako se na takav uvezeni materijal primjenjuju carinske olakšice prema Carinskom zakonu (Nar. nov. br. 78/99). Naime, odredbama članka 187. Carinskog zakona, na osnovi međunarodnog ugovora – Aneksa A Sporazuma o uvozu predmeta prosvjetnog, znanstvenog i kulturnog karaktera (Firenca 1950.), knjige, publikacije, novine, časopisi i drugi slični tiskani materijali, oslobođeni su plaćanja carine pri uvozu. Prema spomenutom Sporazumu i Protokolu uz Sporazum, ne plaća se carina pri uvozu knjiga, novina, časopisa, kataloga, filmova i drugih tiskovina, što ne znači da se automatizmom carinskog propisa primjenjuje i nulta stopa PDV-a.

Carinski zakon se primjenjuje na utvrđivanje carinskih davanja, a porezni propisi (Zakon o PDV-u) uređuje obračunavanje i plaćanje PDV-a. „Navedeno se temelji na tome što je u Zakonu o PDV-u (čl. 10.a) i Pravilniku o PDV-u (čl. 57. st. 1. t. c) izričito propisano što se smatra knjigama (neperiodične tiskovine s određenim obilježjima prema definiciji

UNESCO-a), udžbenicima za pedagoški odgoj i obrazovanje, za osnovno, srednje i visoko obrazovanje te što se ne smatra knjigama (telefonski imenici, vozni redovi, cjenici, kalendari, rokovnici, različiti prospekti, katalogi, turistički vodiči, turističke karte, mape, izvješća o poslovanju trgovačkih i ostalih društava, prigodni prezentacijski materijali u obliku knjiga te drugi informativni materijal).²⁶

Pri uvozu knjiga nije potrebno predočavati mišljenje nadležnog ministarstva o tome je li riječ o knjigama koje imaju obilježja propisana u Pravilniku o PDV-u za utvrđivanje o primjeni nulte stope PDV-a, jer takav način dokazivanja poreznog statusa knjige nije propisan ni Zakonom ni Pravilnikom o PDV-u, ali je zato uvoznik obavezan deklarirati uvezeni proizvod, a carinik će pri carinjenju procijeniti o kakvoj je tiskovini riječ i prema tome odrediti poreznu stopu i carinu. Ako se uvozi tiskovina za koju postoji carinska i porezna obveza, carinarnica će naplatiti carinu, ali i PDV u roku kako je propisano Carinskim zakonom. Ako uvezena tiskovina prema odredbama Carinskog zakona ne podliježe carinskoj obvezi, tada će carinarnica naplatiti samo poreznu obvezu (PDV po stopi 22%), također u roku propisanom Carinskim zakonom.

Kad se uvoze udžbenici i druga nastavna sredstva izrađena prema odgovarajućem nastavnom planu i programu koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, odnosno znanstveni časopisi uz predočenje mišljenja tog Ministarstva da je riječ o znanstvenim časopisima, primjenjuje se nulta stopa PDV-a. Odredba o obveznom predočavanju mišljenja nadležnog Ministarstva propisana je u članku 57. Pravilnika o PDV-u.

²⁶ Barac, Z. Oporezivanje knjiga nultom stopom PDV-a. // Informativnik. 52(2004), 5253 – 5254, str.17.

8. Informacijski sustav za provedbu fiskalizacije

Obveznici fiskalizacije dužni su Poreznoj upravi dostavljati dva tipa poslovnih podataka. To su podaci o računu i podaci o poslovnom prostoru.²⁷

Osim što se putem sustava razmjenjuju poslovne poruke između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave, sustav za provedbu fiskalizacije omogućuje i mogućnost provjere dostupnosti servisa pomoću tehničke poruke echo.²⁸

8.1. Dostava podataka o računu

Prema Tehničkoj specifikaciji za korisnike 1.1.²⁹, svaki obveznik fiskalizacije dužan je dostavljati Poreznoj upravi podatke o računu i to pojedinačno za svaki izdani račun u trenutku izdavanja računa.

Razmjena podataka između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave započinje onog trenutka kada operater na naplatnom uređaju odnosno blagajni treba kupcu izdati račun.

Informacijski sustav blagajne obveznika fiskalizacije priprema podatke za račun i temeljem tih podataka, sukladno algoritmu, izračunava zaštitni kod izdavatelja. Nakon toga informacijski sustav blagajne obveznika fiskalizacije priprema XML poruku zahtjeva i elektronički ju potpisuje s privatnim ključem aplikativnog certifikata koji je izdan obvezniku fiskalizacije.

U sljedećem koraku inicira se 1-way SSL komunikacija kod koje se poslužitelj Porezne uprave predstavlja s poslužiteljskim certifikatom `cistest.apis-it.hr`. Ukoliko je uspješno uspostavljena SSL komunikacija, vrši se poziv servisa.

²⁷ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 6.

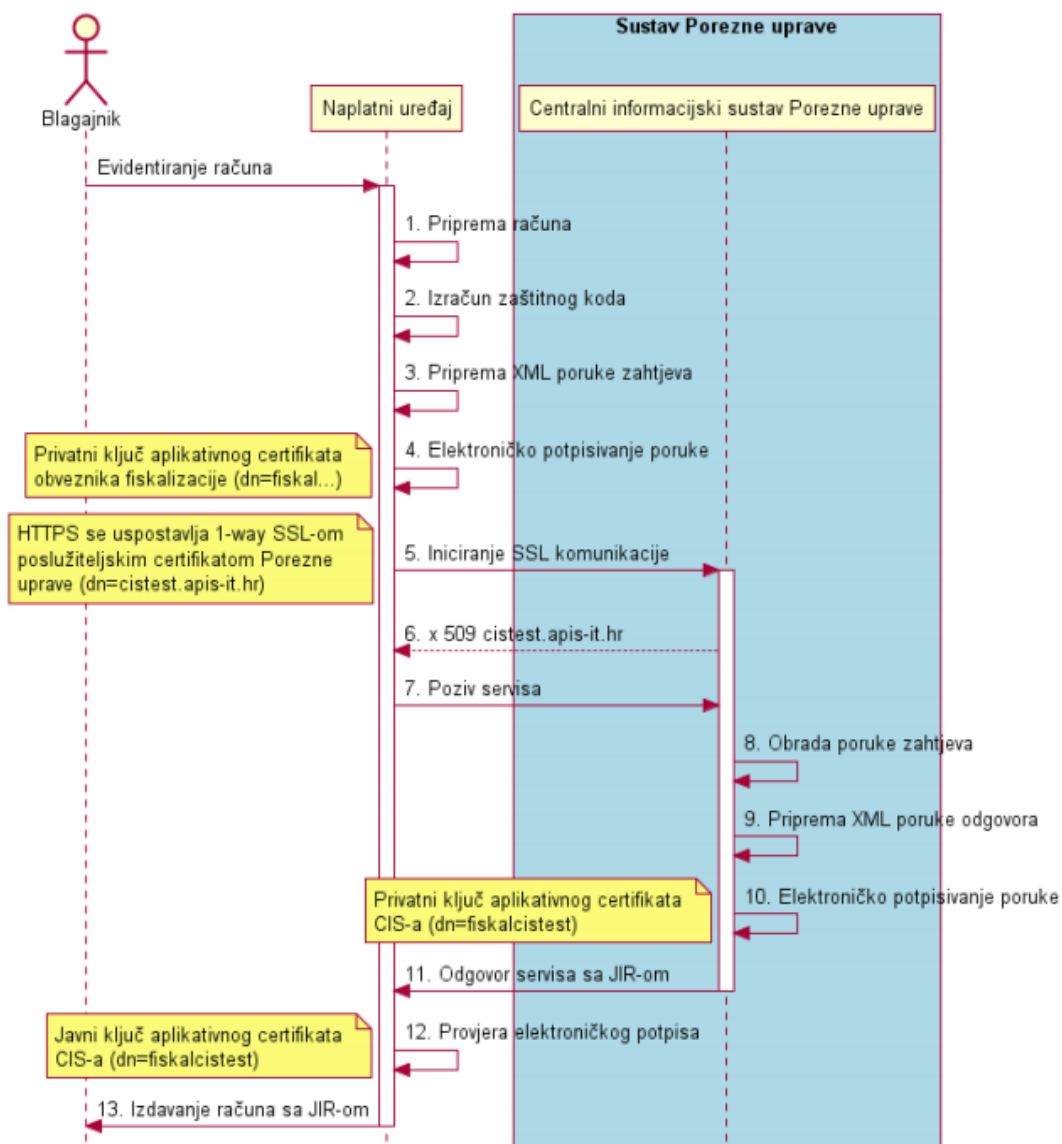
²⁸ Ibid, str. 6.

²⁹ Ibid, str. 6.

Centralni informacijski sustav Porezne uprave (CIS) zaprima i obrađuje poruku zahtjeva. Ukoliko je zahtjev uspješno obrađen, CIS priprema XML poruku odgovora u kojoj je sadržan Jedinstveni identifikator računa (JIR). Tu poruku CIS elektronički potpisuje s privatnim ključem aplikativnog certifikata fiskalcistest te ju šalje informacijskom sustavu, odnosno naplatnom uređaju obveznika fiskalizacije.

Naplatni uređaj obveznika fiskalizacije zaprima poruku odgovora te provjerava elektronički potpis s javnim ključem aplikativnog certifikata fiskalcistest.

Nakon provjere, operater na naplatnom uređaju kupcu izdaje račun koji sadrži Jedinstveni identifikator računa. Slika 1. prikazuje slijedni dijagram procesa za slanje računa.

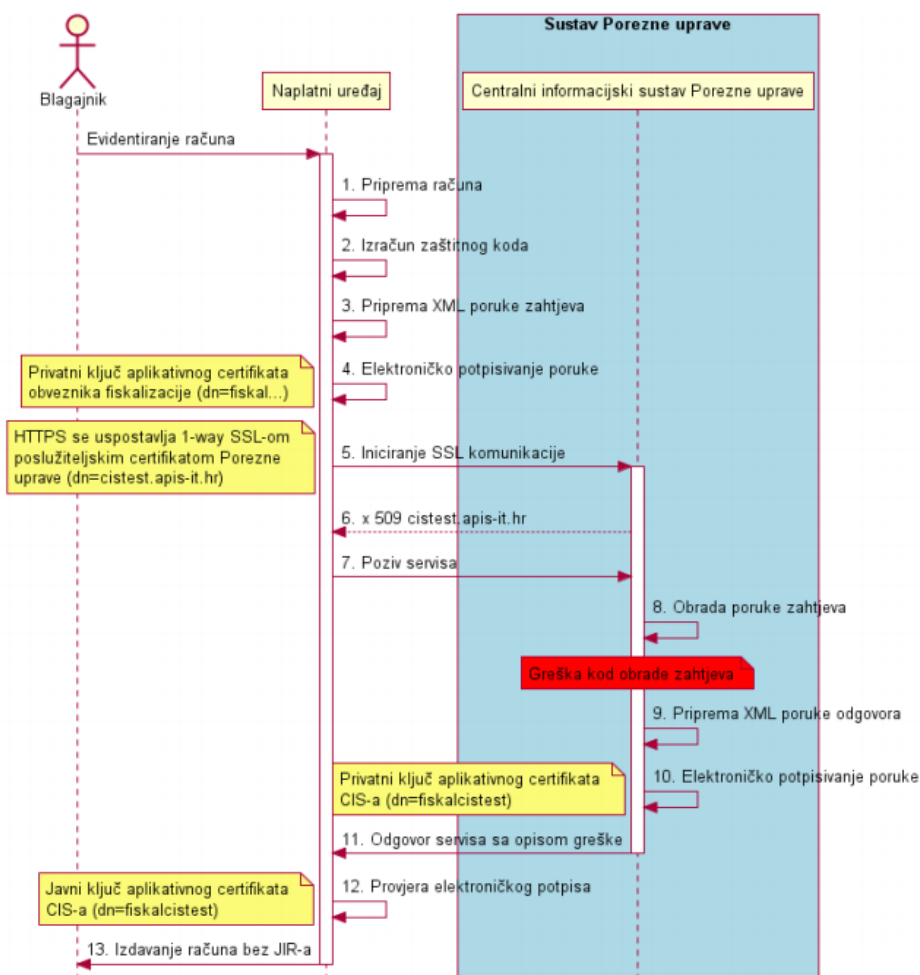
Slika 1. Slijedni dijagram procesa za slanje računa

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.1.1. Pojava greške prilikom slanja računa

Ukoliko prilikom obrade poruka zahtjeva dođe do pojave neke greške, kao što je npr. neispravna XML shema ili neispravan elektronički potpis, CIS vraća XML poruku odgovora u kojoj je sadržan opis greške koja se pojavila. Tada poruka odgovora ne sadrži JIR te operater na naplatnom uređaju kupcu izdaje račun bez JIR-a. U tom slučaju, obveznik fiskalizacije je dužan ispraviti nepravilnost u slanju poruke te istu poruku naknadno dostaviti.³⁰

Ukoliko se zbog nekih poteškoća dogodi da porezni obveznik nije dobio JIR za izdani račun, porezni obveznik je dužan naknadno ponoviti slanje poruke sve dok ne dobije ispravnu poruku odgovora od CIS-a, a u kojoj je sadržan JIR. Tek tada se može smatrati da je račun prijavljen Poreznoj upravi.³¹ Slika 2. prikazuje slijedni dijagram procesa za slanje računa u slučaju greške.

Slika 2. Slijedni dijagram procesa za slanje računa u slučaju greške

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

³⁰ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 6.

³¹ Ibid, str. 6.

8.1.2. Podatkovni skup zahtjeva za račun

Svaki račun koji izda obveznik fiskalizacije treba sadržavati točno propisane podatke od strane Porezne uprave. Ti podaci razmjenjuju se i prilikom komunikacije obveznika fiskalizacije s Poreznom upravom.

Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun detaljno prikazuje i opisuje tablica 1.³²

Tablica 1. – 1. dio. Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun

Podatak	Opis/Napomena	Obavezan DA/NE	Tip/Duljina
Zaglavlje			
Identifikator poruke	ID poruke (UUID). Svaka poruka koja se šalje prema CIS-u mora sadržavati različiti ID poruke. Isto vrijedi i u slučaju kad se ponavlja slanje poruke zbog greške u razmjeni poruka.	DA	Char(36)
Datum i vrijeme slanja	Datum i vrijeme slanja poruke zahtjeva. dd.mm.ggggThh:mm:ss	DA	Date & Time
Račun			
OIB	OIB obveznika fiskalizacije.	DA	Char(11)
U sustavu PDV	Oznaka je li obveznik u sustavu PDV-a ili nije. <i>True</i> ako je obveznik u sustavu PDV-a, u suprotnom <i>false</i> . Boolean (1-true/0-false)	DA	Boolean
Datum i vrijeme izdavanja	Datum i vrijeme izdavanja koji se ispisuju na računu. dd.mm.ggggThh:mm:ss	DA	Date & Time
Oznaka slijednosti	Oznaka slijednosti brojeva računa. Oznaka koja govori gdje se određuje dodjela broja računa tj. dodjeljuje li se broj računa centralno na razini poslovnog prostora ili pojedinačno na svakom naplatnom uređaju. Dodjela brojeva računa može biti na razini poslovnog prostora ili naplatnog uređaja: P - na nivou poslovnog prostora N - na nivou naplatnog uređaja	DA	Char(1)
Broj računa	Propisati će se izgled broja računa kako se treba ispisivati na fizičkom računu u sljedećem obliku: brojčana oznaka računa/oznaka poslovnog prostora/oznaka naplatnog uređaja Primjer: 1234567890/POSL1/12 Podaci će se Poreznoj upravi dostavljati odvojeni u XML-u radi kasnije lakše manipulacije u izvještajima i analizama.	DA	
Brojčana oznaka računa	Može sadržavati samo znamenke 0-9. Nisu dozvoljene vodeće nule.	DA	Varchar(20)
Oznaka poslovnog prostora	Može sadržavati samo znamenke i slova 0-9, a-z, A-Z. Mora biti jedinstvena na razini OIB-a obveznika.	DA	Varchar(20)
Oznaka naplatnog uređaja	Može sadržavati samo znamenke 0-9. Nisu dozvoljene vodeće nule. Mora biti jedinstvena na razini jednog poslovnog prostora obveznika.	DA	Varchar(20)

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

³² Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 9. – 12.

Tablica 1. – 2. dio. Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun

PDV	Porez na dodanu vrijednost. Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoji PDV. Podatak se sastoji od porezne stope, osnovice i iznosa poreza. Može postojati lista poreznih stopa.	NE	
Porezna stopa	Iznos porezne stope. Npr. stopa od 25,00% se dostavlja kao 25.00.	DA, ako postoji porez	Decimal(3,2)
Osnovica	Iznos osnovice.	DA, ako postoji porez	Decimal(15,2)
Iznos poreza		DA, ako postoji porez	Decimal(15,2)
PNP	Porez na potrošnju. Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoji porez na potrošnju. Podatak se sastoji od porezne stope, osnovice i iznosa poreza. Može postojati lista poreznih stopa.	NE	
Porezna stopa	Iznos porezne stope. Npr. stopa od 3,00% se dostavlja kao 3.00.	DA, ako postoji porez	Decimal(3,2)
Osnovica	Iznos osnovice.	DA, ako postoji porez	Decimal(15,2)
Iznos poreza		DA, ako postoji porez	Decimal(15,2)
Ostali porezi	Ostali porezi koji se mogu pojaviti na računu osim PDV-a i poreza na potrošnju. Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoje ostali porezi. Podatak se sastoji od naziva poreza, porezne stope, osnovice i iznosa poreza. Može postojati lista poreza.	NE	
Naziv poreza	Naziv poreza za koji se šalju podaci. Npr. Porez na luksuz.	DA, ako postoji porez	Varchar(100)
Porezna stopa	Iznos porezne stope. Npr. stopa od 15,00% se dostavlja kao 15.00.	DA, ako postoji porez	Decimal(3,2)
Osnovica	Iznos osnovice.	DA, ako postoji porez	Decimal(15,2)
Iznos poreza		DA, ako postoji porez	Decimal(15,2)
Iznos oslobođenja	Ukupni iznos oslobođenja na računu. Oslobođenja u slučajevima kada se isporučuju dobra ili obavljaju usluge koje su oslobođene od plaćanja PDV-a. Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoji oslobođenje.	NE	Decimal(15,2)
Iznos na koji se odnosi poseban postupak oporezivanja marže	Ukupni iznos na koji se odnosi poseban postupak oporezivanja marže na računu. Marža za rabljena dobra, umjetnička djela, kolekcionarske ili antikne predmete (članak 22.a Zakona o PDV-u). Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoji poseban postupak oporezivanja marže.	NE	Decimal(15,2)

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

Tablica 1. – 3. dio. Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun

Iznos koji ne podliježe oporezivanju	Ukupni iznos koji ne podliježe oporezivanju na računu. Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoji iznos koji ne podliježe oporezivanju.	NE	Decimal(15,2)
Naknade	Naknade koje se mogu pojaviti na računu tipa povratne naknade za ambalažu i sl. Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako na računu postoje naknade. Podatak se sastoji od naziva naknade i iznosa naknade. Može postojati lista naknada.	NE	
Naziv naknade	Opisno naziv naknade.	DA, ako postoji naknada	Varchar(100)
Iznos naknade		DA, ako postoji naknada	Decimal(15,2)
Ukupni iznos	Ukupni iznos iskazan na računu.	DA	Decimal(15,2)
Način plaćanja	G – gotovina K – kartice C – ček T – transakcijski račun O – ostalo U slučaju više načina plaćanja po jednom računu, isto je potrebno prijaviti pod 'Ostalo'. Za sve načine plaćanja koji nisu prije navedeni koristiti će se oznaka 'Ostalo'.	DA	Char(1)
OIB operatera na naplatnom uređaju	OIB operatera na naplatnom uređaju koji izdaje račun. U slučaju samouslužnih naplatnih uređaja i automata potrebno je dostaviti OIB izdavatelja (OIB s računa).	DA	Char(11)
Zaštitni kod izdavatelja	Zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije je alfanumerički zapis kojim se potvrđuje veza između obveznika fiskalizacije i izdanog računa. Zaštitni kod generira obveznik fiskalizacije sukladno algoritmu opisanom u poglavlju 12 ovog dokumenta i ispisuje na računu. 32-znamenasti broj zapisan u heksadecimalnom formatu. Može sadržavati znamenke 0-9 i mala slova a-f. Primjer: e4d909c290d0fb1ca068ffaddf22cbd0	DA	Char(32)
Oznaka naknadne dostave računa	Pod naknadnom dostavom računa Poreznoj upravi smatra se situacija kad je isti prethodno izdan kupcu bez JIR-a (npr. prekid Internet veze ili potpuni prestanak rada naplatnog uređaja). <i>True</i> ako je riječ o naknadnoj dostavi računa, u suprotnom <i>false</i> . Boolean (1-true/0-false)	DA	Boolean
Oznaka paragon računa	Dostavlja se samo u slučaju potpunog prestanka rada naplatnog uređaja kada obveznik fiskalizacije mora prepisati izdane paragon račune i prijaviti ih putem poruke Poreznoj upravi.	NE	Varchar(100)
Specifična namjena	Predviđeno za slučaj da se naknadno pojavi potreba za dostavom podataka koji nisu prepoznati tokom analize.	NE	Varchar(1000)

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.1.3. Podatkovni skup odgovora za račun

Odgovor koji obveznik fiskalizacije dobiva od Porezne uprave također sadrži skup određenih podataka koje prikazuje tablica 2.³³

Tablica 2. Podatkovni skup odgovora za račun

Podatak	Opis/Napomena	Obvezan DA/NE	Tip/Duljina
Zaglavlje			
Identifikator poruke	ID poruke (UUID). Kao identifikator poruke odgovora uzima se ID iz poruke zahtjeva.	DA	Varchar(0-36)
Datum i vrijeme obrade	Datum i vrijeme obrade poruke zahtjeva. dd.mm.ggggThh:mm:ss	DA	Date & Time
Jedinstveni identifikator računa			
JIR	Jedinstveni identifikator računa. U slučaju greške, JIR se ne šalje u odgovoru.	NE	Char(36)
Greške			
Šifra greške	Šifra greške je u formatu sXXX gdje je XXX troznamenasti prirodni broj. Šifre grešaka sukladno šifarniku grešaka.	DA, ako ima grešaka	Varchar(4)
Poruka	Poruka greške je tekstualni opis greške sukladno šifarniku grešaka.	DA, ako ima grešaka	Varchar(500)

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.2. Dostava podataka o poslovnom prostoru

Prema Tehničkoj specifikaciji za korisnike 1.1.³⁴, prilikom uključivanja u sustav fiskalizacije, svaki obveznik fiskalizacije inicijalno dostavlja podatke o poslovnim prostorima u kojima izdaje račune koji podliježu fiskalizaciji. Ukoliko obveznik otvori novi poslovni prostor ili dođe do promjena kod postojećih poslovnih prostora, obveznik fiskalizacije je dužan dostaviti podatke o tome.

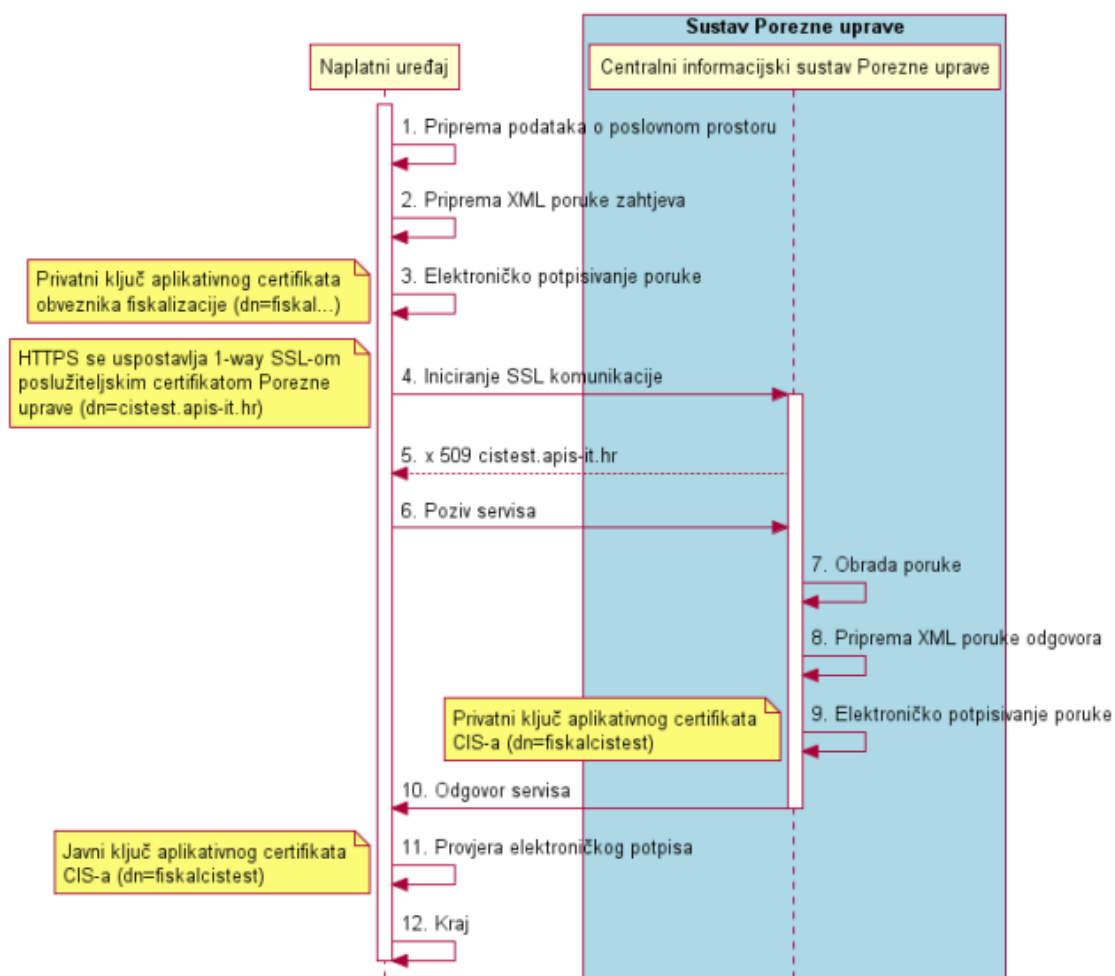
Podatke o poslovnom prostoru obveznik fiskalizacije dužan je dostaviti prije slanja prvog računa za taj poslovni prostor. Razmjena podataka započinje u trenutku kad obveznik treba dostaviti podatke o poslovnom prostoru.

³³ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 15.

³⁴ Ibid, str. 16.

Naplatni uređaj odnosno informacijski sustav obveznika fiskalizacije priprema podatke o poslovnom prostoru te priprema XML poruku zahtjeva koju elektronički potpisuje s privatnim ključem aplikativnog certifikata koji mu je izdan. Zatim se inicira 1-way SSL komunikacija kod koje se poslužitelj Porezne uprave predstavlja s poslužiteljskim certifikatom `cistest.apis-it.hr`. Nakon što je uspješno uspostavljena SSL komunikacija, vrši se poziv servisa. Centralni informacijski sustav Porezne uprave zaprima i obrađuje poruku zahtjeva. Ukoliko je zahtjev uspješno obrađen, CIS priprema XML poruku odgovora koju elektronički potpisuje s privatnim ključem aplikativnog certifikata `fiskalcistest` te ju šalje naplatnom uređaju obveznika.

Naplatni uređaj obveznika zaprima poruku odgovora te provjerava elektronički potpis s javnim ključem aplikativnog certifikata `fiskalcistest`. Ukoliko odgovor ne sadrži grešku, proces završava. Slijedni dijagram procesa za slanje podataka o poslovnom prostoru prikazuje slika 3.

Slika 3. Slijedni dijagram procesa za slanje podataka o poslovnom prostoru
Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.2.1. Pojava greške prilikom slanja podataka o poslovnom prostoru

Ukoliko se prilikom obrade poruke zahtjeva dogodi greška, npr. da je poruka neispravna po XML shemi ili da je neispravan elektronički potpis, CIS vraća XML poruku odgovora koja sadrži opis greške.³⁵

Nakon toga, obveznik je dužan ispraviti nepravilnosti u slanju poruke te je istu poruku dužan naknadno dostaviti.

U slučajevima kada zbog nekih razloga, kao što su npr. prekid Internet veze, potpuni prestanak rada naplatnog uređaja, greška u poruci odgovora, privremena nedostupnost CIS-a, obveznik nije dobio poruku odgovora ili je dobio poruku odgovora koja sadrži grešku, on je dužan naknadno ponoviti slanje poruke.³⁶

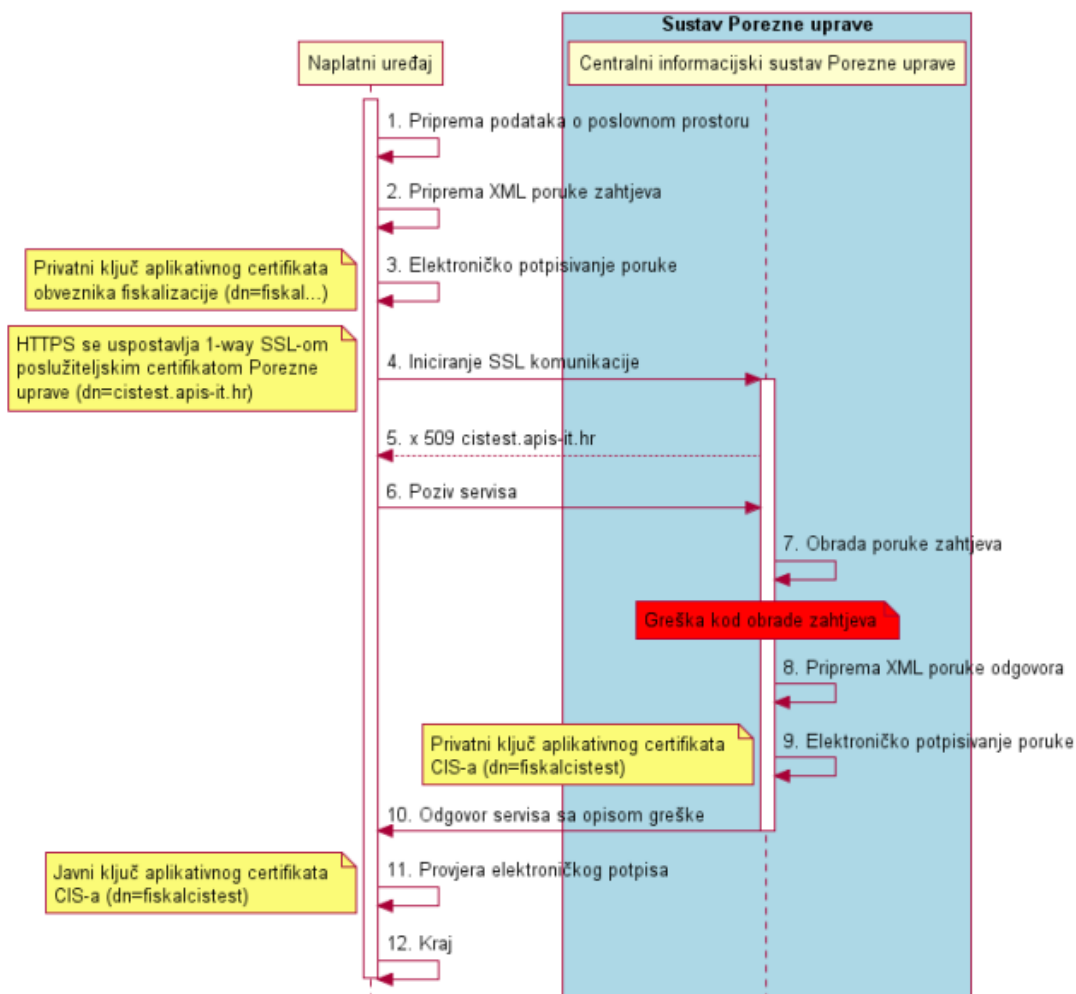
Tek nakon što obveznik fiskalizacije dobije ispravnu poruku odgovora CIS-a, može se smatrati da su podaci o poslovnom prostoru prijavljeni Poreznoj upravi.³⁷

Slijedni dijagram procesa za slanje podataka o poslovnom prostoru u slučaju pojave greške prikazuje slika 4.

³⁵ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 16.

³⁶ Ibid, str. 17.

³⁷ Ibid, str. 17.

Slika 4. Slijedni dijagram procesa za slanje podataka o poslovnom prostoru u slučaju pojave greške

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.2.2. Podatkovni skup zahtjeva za poslovni prostor

Komunikacija između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave sadrži određeni skup podataka koji su prikazani i opisani u tablici 3.³⁸

³⁸ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 18. – 19.

Tablica 3. Podatkovni skup poruke zahtjeva za podatke o poslovnom prostoru

Podatak	Opis/Napomena	Obvezan DA/NE	Tip/Duljina
Zaglavlje			
Identifikator poruke	ID poruke (UUID). Svaka poruka koja se šalje prema CIS-u mora sadržavati različiti ID poruke. Isto vrijedi i u slučaju kad se ponavlja slanje poruke zbog greške u razmjeni poruka.	DA	Char(36)
Datum i vrijeme slanja	Datum i vrijeme slanja poruke zahtjeva. dd.mm.ggggThh:mm:ss	DA	Date & Time
Poslovni prostor			
OIB	OIB obveznika fiskalizacije.	DA	Char(11)
Oznaka poslovnog prostora	Može sadržavati samo znamenke i slova 0-9, a-z, A-Z. Oznaka mora biti ista kao ona koja se navodi na računima. Mora biti jedinstvena na razini OIB-a obveznika.	DA	Varchar(20)
Adresni podatak	Adresa ili opis tipa poslovnog prostora (npr. Internet trgovina) kada poslovni prostor nema adresu. Mora se dostaviti jedan od ta dva podatka.	DA	
Adresa	Adresa poslovnog prostora. Podatak se sastoji od ulice, kućnog broja, dodatka kućnom broju, broja pošte, naselja i općine.	NE	
Ulica		NE	Varchar(100)
Kućni broj		NE	Varchar(4)
Dodatak kućnom broju		NE	Varchar(4)
Broj pošte		NE	Varchar(12)
Naselje		NE	Varchar(35)
Općina		NE	Varchar(35)
Ostali tipovi poslovnog prostora	Predviđen je slobodan unos za specifične slučajeve kada ne postoji adresa poslovnog prostora (Internet trgovina, pokretna trgovina i sl).	NE	Varchar(100)
Radno vrijeme	Radno vrijeme poslovnog prostora. Predviđen je slobodan unos.	DA	Varchar(1000)
Datum početka primjene	Datum otkad vrijedi promjena. dd.mm.gggg	DA	Date
Oznaka zatvaranja	Podatak se dostavlja Poreznoj upravi samo ako se trajno zatvara poslovni prostor. U tom se slučaju dostavlja zadnje radno vrijeme i adresa ili opis tipa poslovnog prostora (jer su obavezni podaci u poruci). Moguća vrijednost je „Z”. Nakon zatvaranja poslovnog prostora ne smiju se više dostavljati računi s oznakom tog poslovnog prostora.	NE	Char(1)
Specifična namjena	Potrebno je dostaviti jedan od podataka u nastavku: <ul style="list-style-type: none"> OIB pravne ili fizičke osobe koja je proizvela programsko rješenje ili OIB pravne ili fizičke osobe koja održava programsko rješenje ili OIB pravne ili fizičke osobe prodavatelja u slučaju da se koristi rješenje od stranog proizvođača – bez lokalnog partnera 	NE	Varchar(1000)

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.2.3. Podatkovni skup odgovora za poslovni prostor

Odgovor koji obveznik fiskalizacije dobiva od Porezne uprave također sadrži skup određenih podataka koje prikazuje tablica 4.³⁹

Tablica 4. Podatkovni skup odgovora za podatke o poslovnom prostoru

Podatak	Opis/Napomena	Obvezan DA/NE	Tip/Duljina
Zaglavlje			
Identifikator poruke	ID poruke (UUID). Kao identifikator poruke odgovora uzima se ID iz poruke zahtjeva.	DA	Varchar(0-36)
Datum i vrijeme obrade	Datum i vrijeme obrade poruke zahtjeva. dd.mm.ggggThh:mm:ss	DA	Date & Time
Greške			
Šifra greške	Šifra greške je u formatu sXXX gdje je XXX troznamenkasti prirodni broj. Šifre grešaka sukladno šifarniku grešaka.	DA, ako ima grešaka	Varchar(4)
Poruka	Poruka greške je tekstualni opis greške sukladno šifarniku grešaka.	DA, ako ima grešaka	Varchar(500)

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

8.3. Echo metoda

Kako bi se mogla testirati ispravnost povezivanja s Web servisom koje uključuje uspješnu uspostavu SSL komunikacije i potvrdu dostupnosti servisa fiskalizacije Porezne uprave, u sam sustav implementirana je i echo metoda.⁴⁰

Ukoliko je poziv echo metode uspješan, echo metoda će u poruci odgovora vratiti tekst prepisan iz poruke zahtjeva.⁴¹

Sam poziv echo metode ne uključuje provjeru certifikata i elektroničkog potpisa i samim time uspješan poziv echo metode ne znači i da će poziv ostalih metoda servisa - račun i poslovni prostor biti uspješan.⁴²

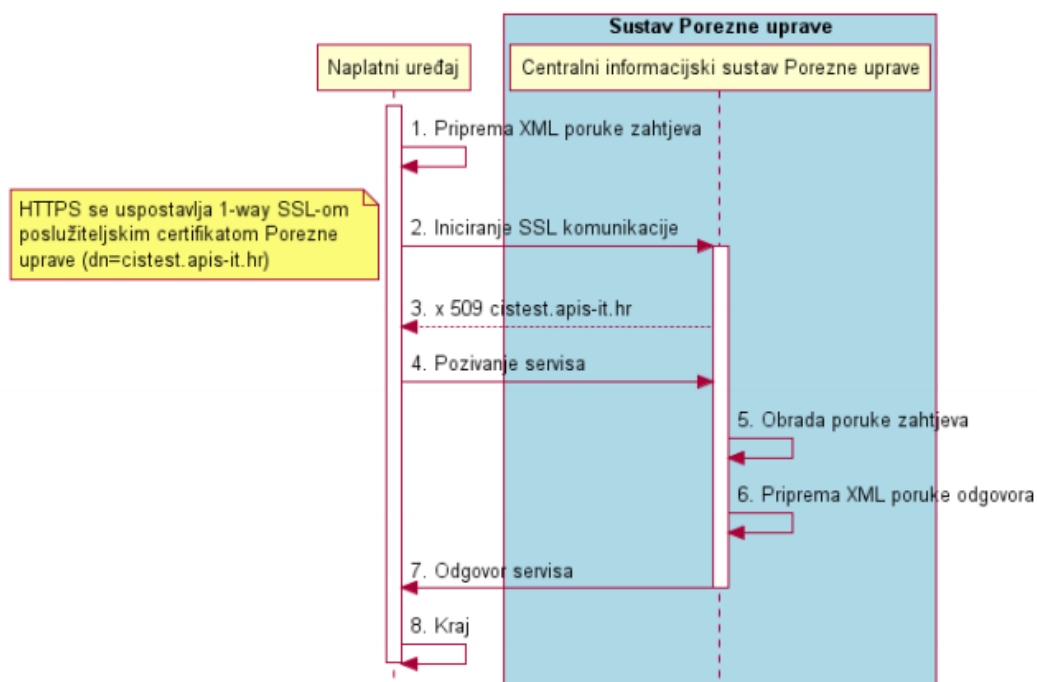
³⁹ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 21.

⁴⁰ Ibid, str. 22.

⁴¹ Ibid, str. 22.

⁴² Ibid, str. 22.

Na slici 5. prikazan je slijedni dijagram procesa slanja echo poruke.

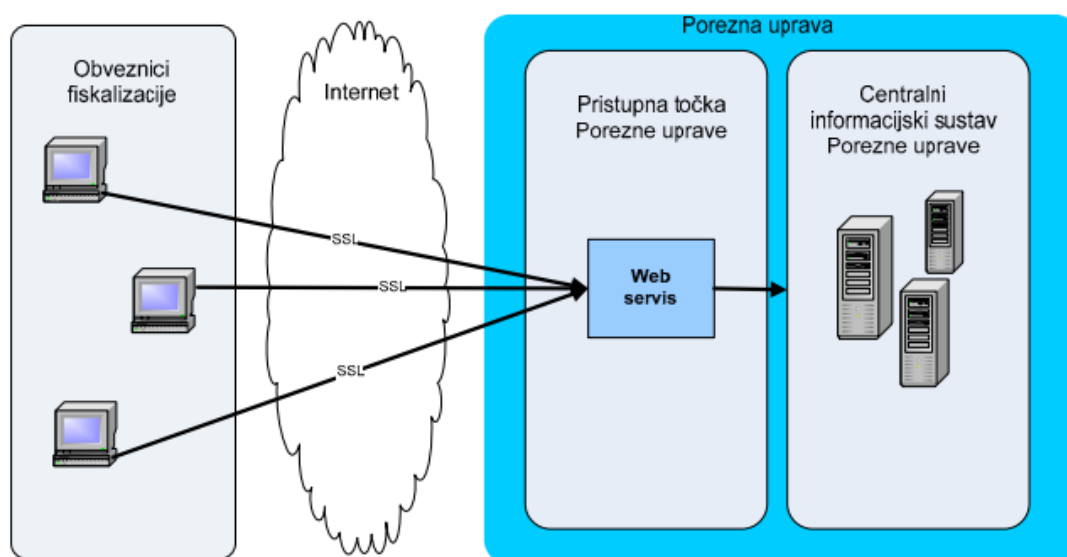
Slika 5. Slijedni dijagram procesa slanja echo poruke

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

9. Topologija pristupa CIS-u Porezne uprave

Obveznici fiskalizacije pristupaju centralnom informacijskom sustavu Porezne uprave iniciranjem 1-way SSL veze. Koristeći SSL kanal klijenti prema opisanoj proceduri razmjenjuju poruke s pristupnom točkom Porezne uprave. Formati poruka zahtjeva i odgovora specificirani su kroz XML shemu, a pristupna točka odmah odgovara na zahtjev korisnika što znači da je razmjena podataka sinkrona.⁴³

Slika 6. prikazuje topologiju pristupa CIS-u Porezne uprave

Slika 6. Topologija pristupa CIS-u Porezne uprave

Izvor: Porezna uprava (2012.) Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike

Obveznik fiskalizacije je dužan osigurati hardversku i softversku podršku za razmjenu podataka s pristupnom točkom CIS-a Porezne uprave. Obveznik sam odabire platformu i implementaciju softverskog rješenja. Također, vrlo je bitno da obveznik fiskalizacije osigura Internet vezu prema CIS pristupnoj točki s potrebnom propusnošću, budući da je pristupna točka dostupna preko Internet mreže HTTPS protokolom. Odgovornost za

⁴³ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 25.

implementaciju i održavanje pristupne točke snosi APIS IT koji obveznicima omogućuje spajanje na pristupnu točku.⁴⁴

9.1. Sigurnost i kontrola pristupa

U ovom sustavu je vrlo važno da su XML poruke poslone između strana zaštićene od gledanja ili mijenjanja od strane treće osobe. Onemogućavanje uplitanja treće strane u komunikaciju između obveznika fiskalizacije i Porezne uprave realizira se kroz zaštitu na transportnom sloju (HTTPS).⁴⁵

Koristi se 1-way SSL s poslužiteljskim certifikatom Porezne uprave za terminaciju SSL-a u kojem se poslužitelj Porezne uprave predstavlja klijentima.⁴⁶

Što se tiče kontrole pristupa samoj komunikaciji između obveznika i Porezne uprave, u CIS će biti zaprimljene samo poruke potpisane aplikativnim certifikatom izdanim u svrhu fiskalizacije. Time je omogućen pristup samo klijentima koji posjeduju važeće X.509 certifikate prema FINA DEMO PKI-u.⁴⁷

9.2. Public Key Infrastructure (PKI)

Za davatelja usluge PKI odabrana je FINA registar digitalnih certifikata. Certifikati se na strani pristupne točke CIS-a koriste za uspostavljanje SSL veze prema CIS-u te za elektroničko potpisivanje poruka.⁴⁸

⁴⁴ Ibid, str. 25.

⁴⁵ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 25.

⁴⁶ Ibid, str. 25.

⁴⁷ Ibid, str. 26.

⁴⁸ Ibid, str. 27.

9.3. Spajanje obveznika na CIS Porezne uprave

Kako bi se obveznik fiskalizacije mogao spojiti na CIS Porezne uprave, potrebno je izvršiti sljedeće:⁴⁹

1. Nabaviti minimalno jedan aplikativni digitalni certifikat za fiskalizaciju od FINA DEMO PKI za testnu okolinu - broj ukupno izdanih aplikativnih digitalnih certifikata za fiskalizaciju ovisi o obvezniku fiskalizacije i potrebi,
2. Obveznik fiskalizacije implementira certifikate u svoju okolinu,
3. Preuzeti CIS certifikate/javne ključeve s FINA DEMO PKI,
4. Spajanje na testni sustav, a nakon minimalno dva dana neprekidnog i stabilnog rada prelazi se u produkcijski sustav.

⁴⁹ Ibid, str. 29.

10. Zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije

Zaštitni kod izdavatelja obveznika fiskalizacije predstavlja alfanumerički zapis kojim se potvrđuje veza između obveznika fiskalizacije i izdanog računa. Također zaštitni kod se ispisuje na računu obveznika fiskalizacije te se zatim dostavlja Poreznoj upravi kao obavezni element računa.

Zaštitni kod ima dvije namjene. Prva mu je namjena zaštita obveznika fiskalizacije od mogućeg nanošenja štete od strane treće osobe budući da samo obveznik fiskalizacije može ponovno kreirati isti zaštitni kod temeljem ulaznih parametara za konstrukciju koda.

Njegova druga namjena se očituje u tome ukoliko je račun izdan bez JIR, pomoću zaštitnog koda je moguće provjeriti račun putem web aplikacije Porezne uprave ili SMS servisa. U tom slučaju zaštitni kod služi kao identifikator računa.

Svaki zaštitni kod mora biti određen s nekoliko parametara koji osiguravaju jedinstvenost računa i autentičnost korisnika.

Jedinstvenost računa osiguravaju parametri: OIB obveznika, datum i vrijeme izdavanja računa, brojana oznaka računa, oznaka poslovnog prostora, oznaka naplatnog uređaja, ukupni iznos računa, dok autentičnost korisnika osigurava elektronički potpis s FINA certifikatom za fiskalizaciju koji je dodijeljen obvezniku.⁵⁰

Pri računanju zaštitnog koda koristi se UTF-8 (Unicode Transformation Format 8) kodiranje. Elektroničko potpisivanje vrši se koristeći RSA-SHA1 elektronički potpis s važećim FINA certifikatom za fiskalizaciju koji je dodijeljen obvezniku fiskalizacije. Koristeći MD5 kriptografsku hash funkciju dobiva se zaštitni kod: 32-znamenasti broj zapisan u heksadecimalnom formatu (brojevi i mala slova: 0-9, a-f) koji se ispisuje na računu. Primjer zaštitnog koda: a1e6b1428f0cc755f0c82aa7a1327e35⁵¹

⁵⁰ Ibid, str. 48.

⁵¹ Ibid, str. 48.

11. Tehnologije korištene u komunikaciji s pristupnom točkom CIS-a

11.1. XML

XML - EXtensible Markup Language, tj. jezik za označavanje podataka. XML predstavlja jezik koji je jednostavno čitljiv i ljudima i računalnim programima. XML je vrlo raširen jezik te se koristi u različite namjene od odvajanja podataka od prezentacije, razmjena podataka, pohrana podataka, povećanje dostupnosti podataka i izrada novih specijaliziranih jezika za označavanje. XML je standardizirani jezik kod kojeg se odgovarajući sadržaj treba uokviriti odgovarajućim oznakama koje ga opisuju i imaju poznato ili lako shvatljivo značenje.⁵²

11.2. SOAP

SOAP – Simple Object Access Protocol predstavlja komunikacijski protokol koji je baziran na XML –u, te se koristi za razmjenu informacija između aplikacija preko nekog transportnog kanala (HTTP, JMS, SMTP...) Ovaj protokol je razvijen kako bi se omogućila komunikacija tekstualnim sadržajem neovisno o programskom jeziku ili platformi, te samim time omogućuje komunikaciju između aplikacija koje rade na različitim operacijskim sustavima i različitim tehnologijama.⁵³

11.3. WS-x

W3C organizacija definira web servis kao softverski sistem koji je dizajniran tako da podržava komunikaciju između dva računala preko mreže. Sučelje web servisa opisano je u formatu čitljivom računalima (WSDL), a vanjski sistemi komuniciraju s web servisom koristeći SOAP poruke.⁵⁴

⁵² Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 33.

⁵³ Ibid, str. 33.

⁵⁴ Ibid, str. 33.

11.4. WSDL

WSDL - Web Services Description Language jest format XML dokumenata kojima se opisuju web servisi i operacije koje web servisi nude.⁵⁵

11.5. HTTP

HTTP - Hypertext Transfer Protocol jest komunikacijski protokol koji se koristi za prenošenje informacija na Internetu te na intranet mrežama. Ovaj protokol radi na principu zahtjeva i odgovora koje razmjenjuju klijenti i poslužitelji. Klijent kreira HTTP zahtjev na osnovu kojeg poslužitelj zatim kreira HTTP odgovor.⁵⁶

11.6. HTTPS

HTTPS - Hypertext Transfer Protocol Secure jest kombinacija HTTP-a i protokola koji ostvaruje mrežnu sigurnost. HTTPS osigurava da poruke koje razmjenjuju klijent i poslužitelj ne može pročitati ili izmijeniti treća strana koja se nalazi između njih.⁵⁷

11.7. XMLDsig

XML signature definira XML sintaksu za elektroničko potpisivanje. XMLDsig se primjenjuje u Web tehnologijama poput SOAP, SAML i sl. Potpisivati se mogu podaci bilo kakvog tipa, odnosno sve što je dohvatljivo putem URL adrese.⁵⁸

11.7.1. XML Canonicalization

Budući da XML dokument može imati više od jedne ispravne serijalizirane reprezentacije, kreiranje XML elektroničkog potpisa mnogo je kompleksnije od kreiranja običnog elektroničkog potpisa. Potpisani XML dokument nalazi se unutar nekog drugog

⁵⁵ Ibid, str. 33.

⁵⁶ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 33.

⁵⁷ Ibid, str. 34.

⁵⁸ Ibid, str. 34.

XML dokumenta te je iz tog razloga potrebno koristiti Ekskluzivnu metodu odnosno Exclusive Canonicalization metodu koja serijalizira XML neovisno o okružujućem XML-u.⁵⁹

11.8. UUID

UUID - Universally unique identifier jest standardni i jedinstveni identifikator korišten pri razvoju softvera. Njegova svrha jest omogućiti distribuiranim sustavima jedinstven način identifikacije bez značajnije centralizirane koordinacije. UUID jest 128-bitni broj, a čine ga 32 heksadecimalne znamenke grupirane u 5 grupa odvojenih crticama u obliku 8-4-4-4-12 što na kraju čini 36 znakova (32 broja i 4 crtice). Na primjer: 550e8400-e29b-41d4-a716-446655440000⁶⁰

⁵⁹ Ibid, str. 34.

⁶⁰ Porezna uprava. (2012). Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, str. 34.

12. Istraživanje razine upućenosti građana u fiskalizaciju Republike Hrvatske - provođenje ankete

Za potrebe ovoga rada provedena je anketa na 102 ispitanika o fiskalizaciji u Republici Hrvatskoj. Anketa je podijeljena na društvenim mrežama te su na taj način prikupljeni odgovori. Anketa se provodila pet dana u ožujku 2016. godine.

Rezultati ankete obuhvaćaju mušku i žensku populaciju, među kojima je najviše zainteresiranih bilo od slabijeg spola dobi između 18 i 25 godina, dakle uglavnom studenti/ce.

Cilj ove ankete bio je istražiti što građani Republike Hrvatske misle o stopi PDV-a u državi te fiskalizaciji, odnosno izdavanju računa.

Rezultati pokazuju da se većina slaže da je stopa PDV-a previsoka. Opća stopa PDV-a u Hrvatskoj od 2012. godine iznosi 25%, što je u odnosu na ostale zemlje EU vrlo visoka. Jednaku stopu još ima i Švedska, a samo Mađarska ima veću sa 27%. S obzirom na činjenice, ispitanici su se složili da je stopa previsoka.

Skoro polovica ispitanika je odgovorila da je fiskalizacija potrebna te da izdavanjem računa kupci dobivaju sigurnost i znaju da ih za vrijednost koju su platili nitko nije pokrao.

Na snazi je zakon koji govori o tome da ukoliko kupac ne zatraži račun, on može biti kažnjen. Ispitanici se slažu da je to apsurdno i da bi odgovoran za neizdavanje računa trebao biti samo davatelj usluga.

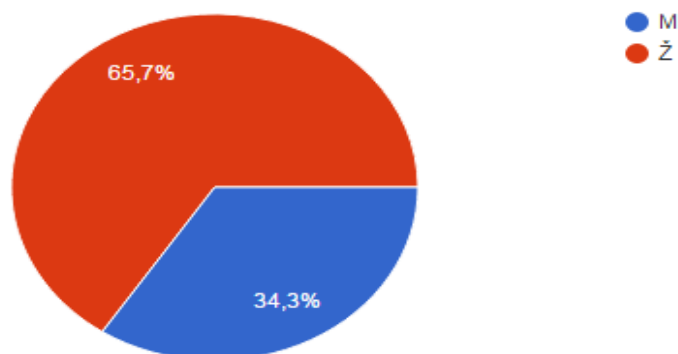
U ovome su radu navedena neka područja koja nisu obuhvaćena fiskalizacijom te se ispitanike pitalo znaju li za njih. Odgovori su podjednaki, dio je odgovorio da nije upoznat s tim područjima, odnosno djelatnostima, a dio pak je upoznat.

Ovom anketom došlo se do još jednog zaključka, a to je da ispitanici smatraju da je problem neizdavanja računa vjerojatno puno veći nego što se o tome govori, bez obzira na zakonsku regulativnu kažnjavanja.

12.1. Rezultati provođenja ankete

- **Spol ispitanika**

U navedenom istraživanju trećina je činila muškarce, a sve ostale odgovore dale su žene (65,7% žene i 34,3% muškarci). Trend češćeg ispunjavanja anketa od strane žena, trend je koji prate sva online istraživanja i u Hrvatskoj i u inozemstvu.

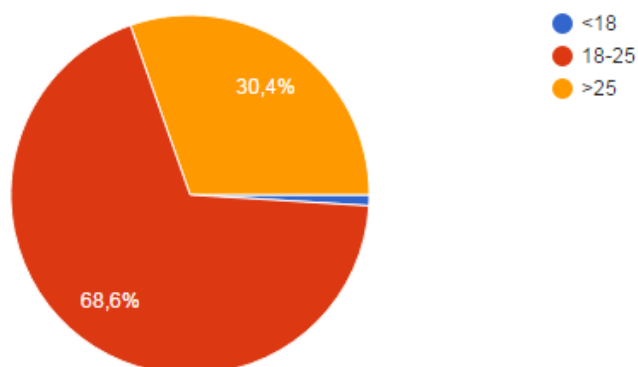

Grafikon 1. Spol ispitanika

Izvor: Izradio autor

- **Dob ispitanika**

U ovom istraživanju sudjelovale su tri dobne skupine. Rezultati pokazuju da je čak 68,6% populacije mladih između 18 i 25 godina bilo voljno sudjelovati. Rezultati ne čude s obzirom na neupućenost i neznanje o navedenoj temi među mlađom populacijom te nezainteresiranost i slab protok do starije populacije.

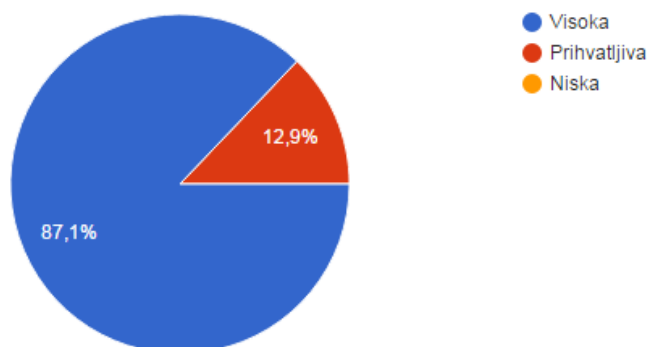

Grafikon 2. Dob ispitanika

Izvor: Izradio autor

- **Što mislite o stopi PDV-a u Hrvatskoj?**

Rezultati ankete pokazuju da većina ispitanika (87,1%) misle da je stopa PDV-a u Hrvatskoj visoka. Koliko nevjerojatno, toliko i nije začuđujuće da je 0% ispitanika odgovorilo da misli da je razina stope PDV-a u Republici Hrvatskoj niska.

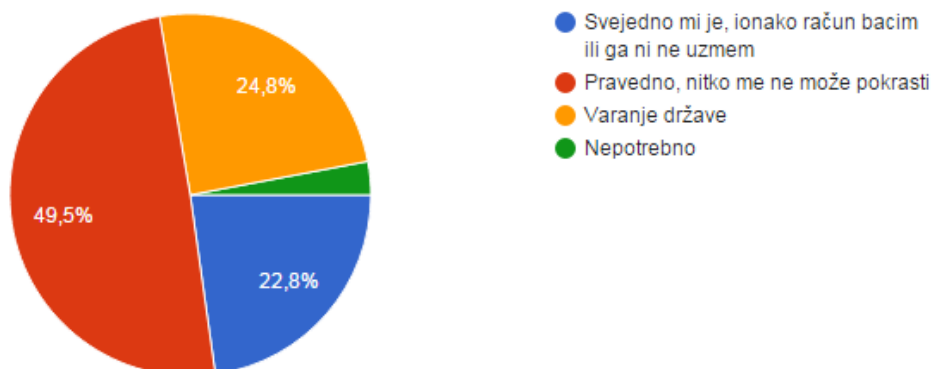

Grafikon 3. Visina stope PDV-a u RH

Izvor: Izradio autor

- **Što mislite o (ne)izdavanju računa?**

Kada je u pitanju izdavanje, odnosno neizdavanje računa, ispitanici su najvećim dijelom (49,5%) odgovorili da je izdavanje računa pravedno jer ih na taj način nitko ne može pokrasti. 24,8% ispitanika odgovorilo je da je neizdavanje računa varanje države. 22,8% ispitanika odgovorilo je da im je svejedno hoće li dobiti račun ili ne jer ga niti ne uzmu ili bace 2,9% smatra da je izdavanje računa nepotrebno.

Grafikon 4. (Ne)izdavanje računa

Izvor: Izradio autor

- Što mislite o situaciji kada ne dobijete račun, a zbog toga dobijete novčanu kaznu?

Ispitanici smatraju da se kupci ne bi trebali kažnjavati za neuzimanje računa (60,4%). Njih 39,6% smatra da se zakonske odredbe trebaju poštovati te da je neizdavanje i neuzimanje računa greška koliko davatelja usluge, toliko i kupca.

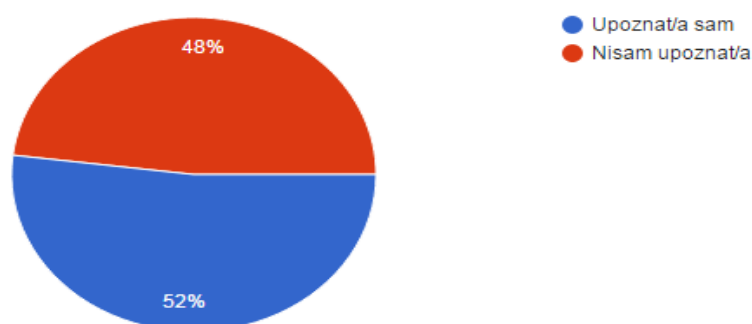

Grafikon 5. Kazna za nedobivanje račun

Izvor: Izradio autor

- Jeste li upoznati s nekim područjima/djelatnostima koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom?

Rezultati istraživanja pokazuju da je podjednako ispitanika dalo odgovor da je upoznato, kao i da nije upoznato s nekim područjima, odnosno djelatnostima koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom.

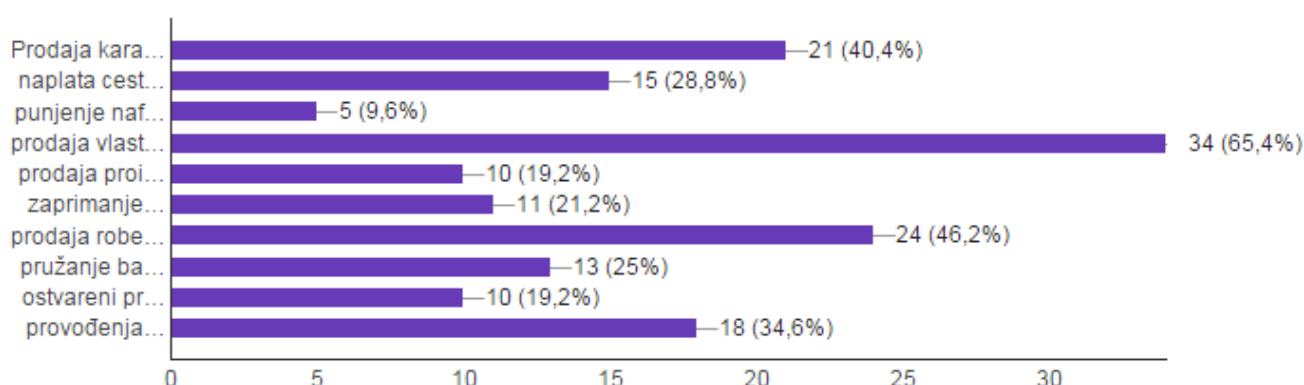

Grafikon 6. Upoznatost s djelatnostima koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom

Izvor: Izradio autor

- **Ukoliko je vaš prethodni odgovor da ste upoznati s djelatnostima koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom, naznačite za koje ste čuli (više odgovora).**

Na ovo pitanje odgovorilo je 52 ispitanika, od kojih je njih 21 (40,4%) upoznato da prodaja karata ili žetona u putničkom prometu nije obuhvaćeno fiskalizacijom; 15 ispitanika (28,8%) upoznato je da naplata cestarine nije obuhvaćena; 5 ispitanika (9,6%) upoznato je da punjenje naftnim derivatima aviona na autoservisima nije obuhvaćeno; 34 ispitanika (65,4%) naznačuje da je čulo da prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda na tržnicama i otvorenim prostorima nije obuhvaćena fiskalizacijom; 10 ispitanika (19,2%) navodi da je upoznato da zna da prodaja proizvoda i/ili usluga u poštanskom prometu nije obuhvaćena fiskalizacijom; 11 ispitanika (21,2%) isto je čulo za zaprimanje uplata za sudjelovanje u igrama na sreću i zabavnim igrama; 24 ispitanika (46,2%) to je čulo za prodaju roba ili usluga putem prodajnih automata; 13 ispitanika (25%) upućeno je da pružanje bankovnih usluga i usluga osiguranja vođenja središnjeg depozitorija nematerijaliziranih vrijednosnih papira i središnjeg registra financijskih instrumenata nije obuhvaćeno fiskalizacijom; 10 ispitanika (19,2%) zna za isto u slučaju ostvarenih prometa evidentiranih preko mjernih instrumenata (el.energija, plin, voda, javne komunikacijske usluge i slično), od energetske, komunalne, elektroničke komunikacije i drugih pravnih osoba; te 18 ispitanika (34,6%) čulo je da procesom fiskalizacije nije obuhvaćeno provođenje zdravstvene zaštite (sudjelovanje u troškovima zdravstvene zaštite do pune cijene zdravstvene usluge, kod izabranog doktora primarne zdravstvene zaštite i izdavanja lijekova na recept).

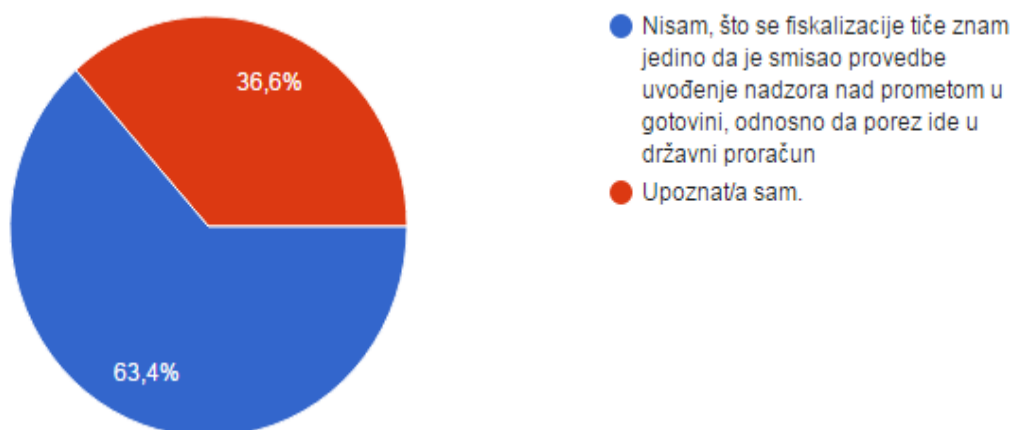

Grafikon 7. Djelatnosti koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom

Izvor: Izradio autor

- Jeste li upoznati sa sljedećom tvrdnjom: Provedbom fiskalizacije potiče se razvoj softvera i pružanja informatičke podrške, potiče se tržišno nadmetanje, razvija se elektroničko poslovanje, potiče se informatizacija društva te se samim poreznim obveznicima, odnosno obveznicima fiskalizacije omogućava uspostavljanje djelotvornog sustava osobnih internih kontrola rada svojih zaposlenika.

36,6% ispitanika upoznato je s navedenom tvrdnjom, dok 63,4% nije upoznato, odnosno, što se fiskalizacije tiče znaju samo da je smisao provedbe uvođenje nadzora nad prometom u gotovini, odnosno da porez ide u državni proračun.

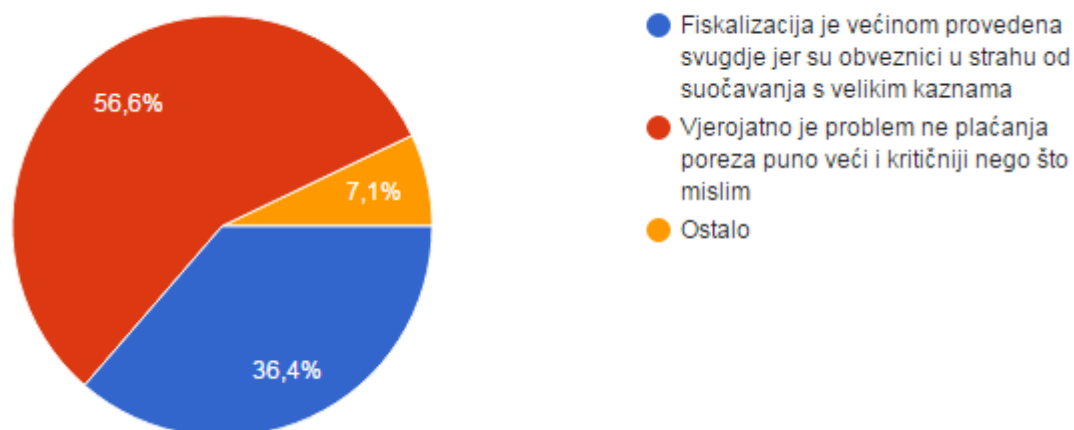

Grafikon 8. Smisao fiskalizacije

Izvor: Izradio autor

- **Smatrate li da se Republika Hrvatska danas susreće s problemom ne prijavljivanja i ne plaćanja poreza?**

56,6% ispitanika smatra da je problem ne plaćanja poreza puno veći i kritičniji nego što sam smatra, a njih 36,4% smatra da je fiskalizacija većinom provedena svugdje jer su obveznici u strahu od suočavanja s velikim kaznama.

Grafikon 9. Problem neprijavljivanja i neplaćanja poreza

Izvor: Izradio autor

13. Zaključak

Redovito i pravilno plaćanje poreza veliki je problem s kojim se pokušava nositi Porezna uprava Republike Hrvatske. U djelatnostima u kojima većina prometa nastaje plaćanjem gotovinom postoji siva zona ne prijavljivanja i ne plaćanja poreza. Prema statističkim podacima prijavljeni promet u tim „kritičnim djelatnostima“ vrlo su nerealni jer s takovim prometima poduzetnici jednostavno ne bi mogli opstati. Sve to dovodi do zaključka da se je potrebno uhvatiti u koštac sa ovim problemom.

Kako bi se zaustavilo neplaćanje poreza, Vlada Republike Hrvatske odlučila je uvesti sustav fiskalizacije kako bi se osiguralo pravilno plaćanje poreza.

Svaki trgovac koji jest obveznik fiskalizacije dužan je instalirati tzv. fiskalne kase sa kojima će biti povezan sa Centralnim informacijskim sustavom Porezne uprave.

Svaki obveznik fiskalizacije dužan je Poreznoj uprave slati podatke o svakom izdanom računu i o poslovnom prostoru u kojem obavlja djelatnost.

Prije nego obveznik fiskalizacije kupcu izda račun, podaci o tom računu se šalju u Poreznu upravu te tamo ostanu zabilježeni tako da više neće biti mogućnosti manipuliranja sa računima.

Da bi se ova ideja mogla uspješno provoditi, vrlo je važno da sami građani shvate važnost plaćanja poreza, te da shvate da porezni obveznici ne plaćanjem poreza zapravo varaju njih budući da su oni taj porez platili, a poduzetnik ga nije uplatio u državni proračun, već ga je zadržao na vlastitom privatnom računu.

Ukoliko se ostvare sve ideje planirane fiskalizacijom, cijelo društvo, a i sama država će imati veliku korist od toga, a također će se konačno stati na kraj sivoj zoni poslovanja koja je trenutno prisutna u velikom broju poduzeća i obrta.

Za potrebe ovoga rada provedena je anketa na 102 ispitanika o fiskalizaciji u Republici Hrvatskoj. Anketa je podijeljena na društvenim mrežama te su na taj način prikupljeni odgovori. Anketa se provodila pet dana u ožujku 2016. godine.

Cilj ove ankete bio je istražiti što građani Republike Hrvatske misle o stopi PDV-a u državi te fiskalizaciji, odnosno izdavanju računa. Rezultati pokazuju da se većina slaže da je stopa PDV-a previsoka. Skoro polovica ispitanika je odgovorila da je fiskalizacija potrebna te da izdavanjem računa kupci dobivaju sigurnost i znaju da ih za vrijednost koju su platili nitko nije pokrao.

Ovom anketom došlo se do još jednog zaključka, a to je da ispitanici smatraju da je problem neizdavanja računa vjerojatno puno veći nego što se o tome govori, bez obzira na zakonsku regulativnu kažnjavanja.

Literatura

1. Bobera, D., Hunjet, A., Kozina, G. : Poduzetništvo, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2015.
2. Ćesić, Z., i sur. : Primijenjeno poduzetništvo, Beretin i Cera prom, Split – Zagreb, 2006.
3. Hunjet, A., Kozina, G., : Osnove poduzetništva, Sveučilište Sjever, Varaždin, 2014.
4. Skupina autora : Plaće, izmjene PDV-a i fiskalizacija od 1. siječnja 2013., RIF – Hrvatska zajednica računovoda i financijskih djelatnika, Zagreb, 2013.
5. <http://ekonoss.hr/portfolio-view/oporezivanje-usluga-u-turizmu-posebni-postupak-oporezivanja-marze/>
6. <http://e-lib.efst.hr/2012/7010140.pdf>
7. <http://www.porezna-uprava.hr/fiskalizacija/fiskalizacija.asp>
8. http://www.poreznauprava.hr/HR_publikacije/Lists/misljenje33/Display.aspx?id=17749
9. <http://www.rif.hr/files/Rif-3-2013/assets/downloads/publication.pdf>
10. Porezna uprava - Fiskalizacija – Tehnička specifikacija za korisnike 1.1.. Zagreb, preuzeto sa <http://www.porezna-uprava.hr/fiskalizacija/fiskalizacija.asp>
11. Vlada Republike Hrvatske - Konačni prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. Zagreb, preuzeto sa <http://www.porezna-uprava.hr/fiskalizacija/fiskalizacija.asp>
12. Vlada Republike Hrvatske - Prijedlog Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom. Zagreb, preuzeto sa <http://www.vlada.hr>

POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika

Slika 1. Slijedni dijagram procesa za slanje računa.....	27
Slika 2. Slijedni dijagram procesa za slanje računa u slučaju greške.....	28
Slika 3. Slijedni dijagram procesa za slanje podataka o poslovnom prostoru.....	33
Slika 4. Slijedni dijagram procesa za slanje podataka o poslovnom prostoru u slučaju pojave greške.....	35
Slika 5. Slijedni dijagram procesa slanja echo poruke.....	38
Slika 6. Topologija pristupa CIS-u Porezne uprave.....	39

Popis tablica

Tablica 1. – 1. dio. Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun.....	29
Tablica 1. – 2. dio. Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun.....	30
Tablica 1. – 3. dio. Podatkovni skup poruke zahtjeva za račun.....	31
Tablica 2. Podatkovni skup odgovora za račun.....	32
Tablica 3. Podatkovni skup poruke zahtjeva za podatke o poslovnom prostoru.....	36
Tablica 4. Podatkovni skup odgovora za podatke o poslovnom prostoru.....	37

Popis grafikona

Grafikon 1. Spol ispitanika.....	47
Grafikon 2. Dob ispitanika.....	47
Grafikon 3. Visina stope PDV-a u RH.....	48
Grafikon 4. (Ne)izdavanje računa.....	48
Grafikon 5. Kazna za nedobivanje račun.....	49
Grafikon 6. Upoznatost s djelatnostima koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom.....	49
Grafikon 7. Djelatnosti koje nisu obuhvaćene fiskalizacijom.....	50
Grafikon 8. Smisao fiskalizacije.....	51
Grafikon 9. Problem neprijavlivanja i neplaćanja poreza.....	52

**IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU**

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, **Marin Pupavac** pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada pod naslovom **Sustav za provedbu fiskalizacije**, te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student:
Marin Pupavac

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, **Marin Pupavac** neopozivo izjavljujem da sam suglasna s javnom objavom diplomskog rada pod naslovom **Sustav za provedbu fiskalizacije** čiji sam autor.

Student:
Marin Pupavac
